

Érzékelésen alapuló játékok

Az embernek öt érzéke van, ezek által ismerkedik a világgal, a környezetével:

- hallás
- látás
- szaglás
- ízlelés
- tapintás

Az öt érzék az embereknél általában különbözőképpen fejlett, de mindenkinél egyformán fejleszteni, ápolni kell őket.

Már a csescsemők is megismerik édesanyjuk hangját, az érintés, a simogatás megnyugtatja őket és szeretnék mindent megtapogatni, megízlelni, amit látnak.

Nagy örömmel nézegetik, vizsgálják, ami csak a kezük ügyébe kerül. Egyéves korban az érzékek tovább fejlődnek.

Minden gyereknél más érzékszerv kerül előtérbe, néhányuk egészen különleges képességekkel rendelkezik.

Egyik zenét hallgat szívesen, a másik színes képeket szeret rajzolni, a harmadik különösen érzékeny a szagokra.

A szülők, nevelők sokat segíthetnek a gyermekek érzékszerveik fejlesztésében, épp azért, hogy nemcsak a gyermek erősen fejlett érzékszerveire összpontosítsanak, hanem a gyengébbek kibontakoztatására is odafigyelnek.

A gyermeknek felkínált játék előtt gondoljuk át, milyen célt szeretnénk elérni, pl. félénk gyermekekbe szeretnénk bátorságot önteni, hogy gátlás nélkül merjenek megszólalni mások előtt, vagy élénk gyermekeket szeretnénk lecsendesíteni és odafigyelésre ösztönözni.

A gyerekek a játék által ismerkednek a világgal, gyűjtenek tapasztalatot, fejlesztik képességeiket. Segítsünk nekik abban, hogy szépen fejlődjenek!

Forrás:

Heike Baum: Tapintás, szaglás, látás, hallás - Érzékelésen alapuló játékok
Cser Kiadó Budapest, 2003.

A hallás területét fejlesztő játékok

A magzat már a méhen belül érzékel hangokat, ám idő kell ahhoz, hogy az értelmüket is felfogja.

Vételre állítva

Akár akarjuk, akár nem, fülünk folyamatosan információval lát el minket, érzékeli, hogy a zajok közelről vagy távolról, oldalról, szemből vagy hátulról érkeznek, kellemesek vagy bántóak, fenyegetőek vagy ártalmatlanok.

Fülünk olyan finom érzékszerv, hogy szinte a fű növést is meghalljuk. Már tíz decibeltől érzékeljük a hangokat: ez a falevelek susogásának hangereje, ha enyhe szellő lebegteti őket. A sugármeghajtású repülőgépek száznegyven decibeles hangereje már a fájdalomküszöböt súrolja. A hosszú ideig tartó erős zaj idővel károsítja a belső fülben található csillószőröket - ez hallásromlást okoz.

Hangok a méhben

A terhesség harmadik hónapjában már belülről hallgat minket kisbabánk. A fül belső része, a hallószerv ekkorra már teljesen kifejlődött és működőképes. Persze a kis pocaklakó mégsem úgy hall, mint mi: agya nem tudja jelentéshez kapcsolni a hangingereket, így pusztán zajokat érzékel. Illúzióromboló, ám igaz: nem tudja pontosan megkülönböztetni apja és anyja hangját, a mosógép zúgását és Mozart zenéjét. Már csak azért sem, mert minden hang igen tompán jut el hozzá a hasfalon és a magzatvízen keresztül, körülbelül úgy, mintha befogott füllel ülnénk egy hangversenyen. Mégis fontos, hogy beszéljünk hozzá a terhesség alatt, így is ismerős lesz neki a hangunk, és szeretetünk kifejezését már születése előtt gyakorolhatjuk.

Tanul a fül

Születés után is hasonló a helyzet. Az újszülött még nem tudja úgy feldolgozni a zajokat, mint a felnőtt. Az első hónapokban nem érti a hangok jelentését, ám a zajból hamar kiválik édesanyja vagy édesapja hangja, és ez különösen sokat jelent számára.

Csodálatos fejlődés indul meg. A szülők beszélnek a babához, ő rájuk mosolyog, a szülők úgy érzik, érti őket a kisbabájuk, és még többet beszélnek hozzá. Így elegendő inger éri a babát ahhoz, hogy az agy és a belső fül közötti idegösszeköttetések szaporodjanak, és tovább fejlődjön a hallópálya.

Az első hónapban megfigyelhetjük, hogy hangos zajra a rúgkapáló baba hirtelen abbahagyja mozgását. A második hónaptól a hangforrás felé fordul, a harmadik hónapban pedig már megkülönböztet egyes zajokat. Másképpen reagál a papírzörgésre, a csengőhangra és apja hangjára.

Összességében mintegy másfél évig tart, amíg a hallóidegek rostokká, a rostok hallópályává egyesülnek - a gyerek megtanulja használni a fülét.

A beszédhez hallania kell

Ha a hallott szavak sokszori ismétlés után végül is értelmet nyernek, a kicsi maga is kimondja őket. Ezért fontos, hogy a szülők minél többet beszéljenek hozzá, „hallgatásra készítsék” és tudatosan működésre ösztönözzék a hallószervét. Így kapcsolódnak a hangingerek forrásukhoz, így nyernek jelentést a kezdetben értelmetlen zajok. A passzív szókincs, a beszédértés hamarabb alakul ki, mint az aktív beszéd. Az elhangzott szó és az egyidőben látott tárgy, cselekvés képe, kapcsolódik össze az ismétlések hatására. A lényeg az egyidejűség. Talán értelmetlennek tűnik, mégis fontos, hogy folyamatosan mondjuk kisbabáknak, amit éppen teszünk. Hívjuk fel a figyelmét a hangforrásokra is: kutya, repülő, ajtócsapódás. Ha ez elmarad, később a tanító néni szembesül a problémával: a gyerek iskoláskorában nehezen érti az olvasottakat. Óriási a jelentősége a kicsivel való beszélgetéseknek, amire mese „olvasáskor” (itt inkább beszélgetés a képekről), séta, egyéb, közös tevékenység alkalmával keríthetünk sort. Sok gyereknél az okos, értelmező, magyarázó beszélgetések hiánya okozza később az iskolai kudarcokat.

Hallod-e?

Fülünk elsőrendű kapcsolattartó. „Nézd, kutyas” - hallja a baba anyjától, és a szavak előbb-utóbb jelentésükhöz kapcsolódnak. Éppen ezért fontos, hogy minél előbb fény derüljön az esetleges nagyothallásra. Előfordulhat, hogy ez hónapokon, akár éveken keresztül rejtve marad, mert a gyerekek mesterien tudják éles látásukkal ellensúlyozni rossz hallásukat. Igen jó megfigyelők, és a szülők arckifejezéséből, mozdulataiból olvasnak, így nem tűnik fel, hogy nem hallanak jól. Csak hallásvizsgálattal zárható ki teljes biztonsággal az esetleges hallásprobléma.

Ezer újszülött közül évente egy-kettő siketen vagy súlyos halláskárosodással jön a világra. A baj szervi okokra, vagy fertőzés okozta elváltozásra, illetve más szerzett vagy veleszületett rendellenességre vezethető vissza. Hallókészülékkel és szurdopedagógus (hallássérültekkel foglalkozó gyógypedagógus) segítségével beindítható a beszéd. A terápia sikere a hallássérülés mértékétől, a gyermek szellemi képességétől, a szülők együttműködő készségétől függ.

Forrás:

Balányi Klári: Zajból zene - Érzékeink fejlődése
Kiamama.hu

A hallási megkülönböztető képesség fejlesztése

A játék neve	Játékleírás	A játékhoz szükséges eszközök
Rádióhallgatás	<p>Kapcsold be a rádiót és hallgatózz! Kinek, minek a hangját hallod? (felnőtt, gyermek, férfi, nő, állat, jármű...stb.)</p> <p>Mi történik? Meséld el!</p> <p>Ha a TV-t hallgatod, kösd be a szemed, vagy fordíts neki hátat!</p>	rádió, TV, kendő
Magas vagy mély?	<p>Ha a maci brummogó, mély hangját hallod, tedd a kezed az asztal alá, ha a kiséger magas, cincogó hangját hallod, emeld fel a kezed.</p> <p>Ugyanezt meg lehet csinálni hangszerek hangjaival is.</p>	bábok/játékfigurák, esetleg hangszerek.
Hosszú vagy rövid?	<p>Hangokat fogok mondani neked. Ha hosszú hangot hallasz, tegyél ki az asztalra hosszú pálcikát, ha rövid hangot hallasz, rövid pálcikát tegyél!</p> <p>Pl. á, o, ú, i, ö, ő...stb</p>	pálcika/gyufaszál/fogvájó

<p>Rajzolt hangok</p>	<p>Az egyik játékos elénekel egy dallamot, közben papírlapra vonalat húz. Ha mélyebb hangon énekel, lefelé megy a vonal, ha magasabban énekel, a vonal is felfelé ível. Így hullámvonalat kapunk.</p> <p>Ha többször lerajzoljuk a hangokat, használjunk más színeket, mert így gyönyörű képet rajzolhatunk.</p> <p>Meg is oszthatjuk a játékot: az egyik játékos énekel, a másik pedig a diktálás alapján húzza a vonalat.</p>	
<p>Közeli vagy távoli?</p>	<p>A vándorzenészek régen járták a városokat, és zenéltek.</p> <p>Én is egy vándorzenész vagyok, és egy dalt fogok énekelni. Találd ki, hogy közel vagyok, vagy távol?</p> <p>(A dal hangerejét kell közben változtatni)</p>	
<p>Gyorsan vagy lassan?</p>	<p>Figyelj, hogyan dobolok! Ha lassan, akkor a maci cammogjon hozzám lassan, ha gyorsan dobolok, fusson ide.</p>	<p>maci, dob</p>
<p>Hangos vagy halk?</p>	<p>Én leszek a dobos, te pedig egy virág.</p> <p>Ha hangosan dobolok, a kis virág, kinyílik, egyre magasabbra nyújtózkodik, de ha elhalkul a dobszó, a virág szirmai is összecsucódnak.</p>	<p>dob</p>

<p>Énekes tűz-víz</p>	<p>Egy tárgyat kijelölünk, ami a kincs lesz. Egy gyermeket kiküldünk a szobából, a többiekkel pedig pedig elrejtjük a kincset.</p> <p>A keresőt a társak énekszóval irányítják a kincs felé. Ha közeledik a kincshez, hangosabban énekelnek, ha távolodik, az énekszó is elhalkul.</p>	<p>bármilyen tárgy, játékeszköz</p>
<p>Vezetgetős</p>	<p>Amikor anyuval sétálsz, csukd be a szemed, és kérd meg, hogy vezessen téged mindenfelé. Bíz rád magad, vigyázni fog rád.</p> <p>Fülej nagyon, a hangokból állapítsd meg, merre jársz, hol gyalogolsz!</p> <p>Pl.: a zizegős avarban, zörgős, kavicsos úton, aszfaltos úton, csendes helyen, forgalmas, zajos utcában...stb.</p>	
<p>Tedd, amit mondok!</p>	<p>Fülej nagyon, mondom, mit kell csinálnod! A szavak, amiket hallani fogsz, nagyon hasonlítanak egymásra.</p> <p>Pl.: Koppants - toppants</p> <p>Gágogj - károgj - tátogj</p> <p>Sziszegj - zizegj (méhecske zümmögése)</p>	

Mit visz a kis hajó...?	<p>Mit visz a kis hajó „ó”-val? Gyűjtsünk olyan szavakat, amelyeket ha kimondunk, halljuk benne az „ó” hangot!</p> <p>Szinte minden hanggal meg lehet csinálni.</p>	hajó, esetleg képek gyűjtögetése
Hangmemória	<p>Egyforma (gyógyszertárban beszerezhető, vagy filmes) dobozókba, különböző dolgokat teszünk. Lehet cukrot, papírdarabokat, borsot...stb., ki mit talál otthon. Minden dobozónak legyen egy párja.</p> <p>Összekeverjük őket, és kirakjuk, mit a memória játékot. A dobozka hangja alapján kell megkeresni a párját.</p>	
Visszhang	<p>Egy gyermek háttal áll a többieknek és énekel valamit. Titokban döntsük el, ki lesz közülünk a visszhang. Ez a gyerek ismétlje meg a rövid dalsort, de nagyon halkán. Kitalálja-e a háttal álló gyermek, ki volt a visszhang? Ha igen, cseréljenek helyet.</p>	
Kukk!	<p>A gyermekek körben állnak, egyiküknek bekötjük a szemét, és a kör közepére állítjuk. A kör elindul, és addig megy, amíg a körben álló felemeli a kezét, ez a jel a megállásra. A körben levő gyermek odalép valakihez, megérinti, és azt mondja, "Kukk".</p> <p>A megérintett ugyanolyan hangmagasságban</p>	kendő

	válaszol, szintén "Kukk"-kal.	
	A kérdező hol mélyebb hangon, hol magasabb hangon mondja a szót, a megérintett pedig próbálja utánozni. A játék addig folytatódik, amíg a kérdező ki nem találja, hogy kit érintett meg.	

Forrás:

Ferlingné Csányi Edit – Ferling Ferenc: Játsszunk együtt! 1. rész, Képességszervező játékok 5-6 éves gyermekek számára, Sopron, 2000.

Hasselmann, Martina: Hogy szebben beszéljek..., Hogyan segíthetik a szülők gyermekük fejlődését? Egmont Budapest, 2001.

Karlócai Kelemen Marianne: Kisgyermekek játékoskönyve Medicina Könyvkiadó Budapest, 1976.

Baum, Heike: Tapintás, szaglás, látás, hallás – Érzékelésen alapuló játékok Cser kiadó Budapest, 2003.

Dr. Csányi Yvonne: Hallás – beszéd nevelés Tankönyvkiadó Budapest, 1990.

Dr. Csányi Yvonne (szerk.): Taníts meg beszélni – Útmutató a hallássérült kisgyermek szülői számára Tankönyvkiadó Budapest, 1991. (kézirat)

Hallási alak-háttér differenciálás

A játék neve	Játékleírás	A játékhoz szükséges eszközök
Meghallod a csengőszót?	<p>Mindenféle hangot adó dolgot összegyűjtünk, természetesen a csengőt is. Valakinek bekötjük a szemét. Neki kell a csengőszóra figyelni. Egyszerre több dolgot szólaltatunk meg, s akinek bekötöttük a szemét, meg kell állapítania, hogy hallotta-e a csengő hangját, vagy sem!</p> <p>Ha eltalálta, cserél azzal akinél a csengő volt.</p>	mindennapi használati tárgyak, hangszerek, kendő, csengő
Hegyezd a füled egyetlen szóra!	<p>Bekapcsolom a rádiót, olyan közepes hangerőn kell szólania. Miközben a rádiót hallgatod, én szavakat fogok mondani, de neked csak egyetlen szóra, a felhőre kell figyelned. Amint meghallod, tapsolj egyet!</p>	rádió, előre összeállított szógyűjtemény

Forrás:

Ferlingné Csányi Edit – Ferling Ferenc: Játsszunk együtt! 1. rész, Képességszervező játékok 5-6 éves gyermekek számára, Sopron, 2000.

Hasselmann, Martina: Hogy szebben beszéljek..., Hogyan segíthetik a szülők gyermekük fejlődését? Egmont Budapest, 2001.

Karlócai Kelemen Marianne: Kisgyermekek játékoskönyve Medicina Könyvkiadó Budapest, 1976.

*Baum, Heike: Tapintás, szaglás, látás, hallás – Érzékelésen alapuló játékok
Cser kiadó Budapest, 2003.*

*Dr. Csányi Yvonne: Hallás – beszéd nevelés
Tankönyvkiadó Budapest, 1990.*

*Dr. Csányi Yvonne (szerk.): Taníts meg beszélni – Útmutató a hallássérült kisgyermek szülői számára
Tankönyvkiadó Budapest, 1991. (kézirat)*

A hallási emlékezet fejlesztése

A játék neve	Játékleírás	A játékhoz szükséges eszközök
Színek	<p>Vedd elő a színes ceruzáidat, és mondd el, milyen színeid vannak! Most közülük én 3 színt választok, megmondom a nevüket. Hallgasd végig amit mondtam, azután gyorsan válogasd ki, milyen színeket hallottál.</p> <p>Ha ügyes vagy, egyre több színt fogok mondani, azokat kell megjegyezned!</p>	
Hangszerek nyomában	<p>Gyűjtsünk össze mindennapi, hangot adó használati tárgyakat, esetleg hangszereket. Próbáljuk ki mindegyik hangját, hogy ismerős legyen. Bekötjük a gyermek szemét, és 1, 2, esetleg 3 hangszer szólaltatunk meg egymás után. A gyermeknek ki kell találnia, milyen hangszereket hallott, és milyen sorrendben.</p>	mindennapi használati tárgyak, hangszerek, kendő
Lóri szavakat tanul	<p>Te vagy Lóri, a kispapagáj, aki szavakat tanul. Figyelj, 3 szót mondok, jegyezd meg, utána ismételd el.</p> <p>Ha ügyes vagy, egyre több szót mondok majd neked.</p>	

Képszínező	<p>Gyűjtsünk olyan képeket, amelyeket ki lehet színezni, vagy ha van színezős füzeted, az is megfelel. Rajtolhatunk is együtt néhány képet.</p> <p>Figyelj nagyon, mert elmondom 2-3 kép nevét. Jól jegyezd meg, mert csak ezeket kell kiszínezned.</p> <p>Ha ügyes vagy, több kép nevét mondom!</p>	
Visszhang	<p>Egy gyermek háttal áll a többieknek és énekel valamit. Titokban döntsük el, ki lesz közülünk a visszhang. Ez a gyerek ismétlje meg a rövid dalsort, de nagyon halkán. Kitalálja-e a háttal álló gyermek, ki volt a visszhang? Ha igen, cseréljenek helyet.</p>	
Hangszobrok	<p>Mindegyik gyerek választ magának egy hangot, valamelyik hangszer hangját. Csak akkor mozdulhat meg 1-1 gyermek, ha annak a hangszernek a hangját hallja, amelyet kiválasztott magának.</p> <p>Ha már mindenkinek a fülében cseng a kiválasztott hang, akkor a játékvezető nehezítse a játékot és összevissza játsszon le hangokat ill. játsszon le egyszerre több hangot.</p>	mindennapi használati tárgyak, hangszerek
Gyorsposta	<p>A gyerekek üljenek, vagy álljanak szorosan egymás mellé. Az első lesz az indító, aki kitalál egy szót, és belesúgja a szomszédja fülébe, vigyázva, hogy senki</p>	

	<p>más ne hallja.</p> <p>Igy sugdos mindenki tovább a következőnek. Az utolsó gyermeknek hangosan ki kell mondania, amit hallott.</p> <p>A szót közben változtatni nem lehet!</p> <p>Ha ügyesek a gyermekek, és tetszik nekik a játék, mondatokat is indíthatunk a játék elején.</p>	
--	--	--

Forrás:

Ferlingné Csányi Edit – Ferling Ferenc: Játsszunk együtt! 1. rész, Képességszervező játékok 5-6 éves gyermekek számára, Sopron, 2000.

Hasselmann, Martina: Hogy szebben beszéljek..., Hogyan segíthetik a szülők gyermekük fejlődését? Egmont Budapest, 2001.

Karlócai Kelemen Marianne: Kisgyermekek játékoskönyve Medicina Könyvkiadó Budapest, 1976.

Baum, Heike: Tapintás, szaglás, látás, hallás – Érzékelésen alapuló játékok Cser kiadó Budapest, 2003.

Dr. Csányi Yvonne: Hallás – beszéd nevelés Tankönyvkiadó Budapest, 1990.

Dr. Csányi Yvonne (szerk.): Taníts meg beszélni – Útmutató a hallássérült kisgyermek szülői számára Tankönyvkiadó Budapest, 1991. (kézirat)

A hallási figyelem fejlesztése

A játék neve	Játékleírás	A játékhoz szükséges eszközök
Hangok birodalma	<p>Hunyd be a szemed és nyisd ki a füled!</p> <p>Ha jól fülelsz, hallhatod, hogy mennyi zaj és hang vesz téged körül.</p> <p>Meséld el, mi az amit hallottál!</p>	<p>minden, ami körülvesz minket, és hangja van.</p> <p>(óra ketyegése, utcai zajok, háztartási eszközök hangja..., a csönd)</p>
A csontörző és a csont	<p>Tudod-e hogy Ludó kutya bár rosszul lát, a hallása nagyon jó. Rögtön fülelni kezd, ha valaki a csontja felé lopakodik.</p> <p>Most te leszel a csontörző. A szemedet bekötöm, s megpróbálom elvenni tőled a csontot. Nagyon fülelj, milyen irányból jövök, s próbáld megfogni. Ha ez sikerül neked, vissza kell kullognom a helyemre. Mutasd meg, milyen jó csontörző vagy!</p>	<p>kendő - a szemet bekötni</p> <p>játékcsont, vagy valamilyen tárgy, ami a csontot jelképezi</p>
Cicamica mögém bújtál?	<p>A gyerekek körben állnak, és becsukják a szemüket. 1-2 gyerek maradjon a körön kívül, ők lesznek a cicák, akik a körbe-körbe sétálgatnak a többi gyerek háta mögött. Majd megállnak valaki háta mögé bújva - az</p>	<p>esetleg kendő, a gyermekek szemét bekötni.</p>

	<p>érintés tilos! Ha úgy érzi valaki, hogy a háta mögött állnak, megkérdezheti: "Cicamica, mögém bújtál?" Ha jó volt a megérzés, a cica, nyávogással feleljen, és cseréljenek helyet.</p>	
Lopakodás	<p>A gyermekek nagy körben a földön vagy székeken telepsznek le, egyikük bekötött szemmel középre ül.</p> <p>A játékvezető a körön kívül helyezkedik el, és valakire rámutat. Ez a játékos nagyon óvatosan középre lopakodik, lehetőleg úgy, hogy semmiféle zajt ne okozzon, nehogy a hunyót megzavarja bármilyen más hang.</p> <p>A hunyó igyekszik megállapítani, hogy merről közelítik meg őt és arra mutat, amerre a pajtását hiszi. Ha eltalálja, helyet cserélnek, ha nem, minden marad a régiben.</p>	kendő
Hol szólt?	<p>Ha bekötöm a szemed, el tudsz jutni valahová, ha csak a füledre támaszkodhatsz?</p> <p>Távolabb állok tőled, és adok valamilyen hangot (tapsolás, csengetés...stb.)</p> <p>A hangra figyelve kell eljutnod hozzám.</p>	<p>akadályoktól mentes terep</p> <p>kendő</p> <p>csengő, esetleg valamilyen hangszer</p>
Irányhallás	<p>A gyermek leül a földre, becsukja a szemét.</p> <p>Valamilyen zajkeltő tárggyal a kezünkben némán</p>	zajkeltő eszköz, hangszer

	<p>körbejárjuk, majd valahol megállunk, és jól hallhatóan megszólaltatjuk a tárgyat.</p> <p>A gyermeknek meg kell mutatnia, melyik irányból jön a hang.</p> <p>Ha eltalálta, szerepet cserélünk.</p> <p>Részletesen magyarázzuk el a gyermeknek a játékot, s együtt válasszuk ki együtt a zajkeltő eszközt, nehogy megijedjen.</p>	De saját hangunkkal, tapssal is jelezhetünk.
Hol szól a csengő?	<p>Három gyermeknek kendővel kössük be a szemét, és vigyük őket a szoba 3 különböző pontjára. Mindegyiket forgassuk meg jól a tengelye körül, hogy ne tudjon tájékozódni.</p> <p>Valahol a szobában, lehetőleg a három gyermektől egyenlő távolságra megszólaltatunk egy csengőt. A bekötött szeműeknek oda kell menniük, ahol a csengő szól. Aki először ér oda, az a győztes.</p>	kendő, csengő
Gyere maci, bújj elő!	<p>Hoztam neked egy macit, egy dobozt és egy rádiót!</p> <p>Ez a maci nem szereti, ha hangosan szól a rádió, rögtön bebújik a dobozba.</p> <p>Fogd meg a macit, te is fülelj vele együtt. Ha hangosra tekerem a rádiót, segíts a macinak a dobozba bújni, ha halkán szól a rádió, a maci bújjon ki a dobozból.</p>	<p>maci vagy egyéb játékállat</p> <p>doboz, kosár, kendő, vagy bármi ahová a maci elrejtőzhet</p> <p>rádió, egyéb hangot adó eszköz</p>

<p>Giling-galang utat mutat!</p>	<p>Nálam van egy kicsi csengő, erre a hangra figyelj, mert most bekötöm a szemed, így csak a füled segít neked abban, hogy megtaláld a kincset, amit elrejtettem a valahol a szobában.</p> <p>Kövesd a csengettyű hangját, mert elvezet a kincshez!</p>	<p>csengő, valamilyen jutalomtárgy</p>
<p>Minek a hangját hallod és mit teszek vele?</p>	<p>Ezekkel a tárgyakkal, amiket hoztam neked, valamit csinálni fogok. De Te ezt nem láthatod, el kell fordulnod!</p> <p>Találd ki, mit csinálok! Figyelj a hangokra, zajokra!</p> <p>P! papírtépés, zacskócsörgetés, ceruzahegyezés, hangszer megszólaltatása...stb.</p>	<p>különböző tárgyak, eszközök, amikkel zajokat lehet kelteni.</p>
<p>Zajfelismerő</p>	<p>A következő sétánkra vigyünk magunkkal egy magnót, diktafont. Figyeljünk a körülöttünk levő hangokra, zajokra és vegyük fel őket magnóra. A gyermekek csodálkozni fognak, milyen sokféle zaj vesz körül minket.</p> <p>Játsszuk le a kazettát a különböző zajokkal. Hallgassuk figyelmesen és próbáljunk meg minél többet felismerni és megjegyezni. Kb. 10-20-féle zaj elhangzása után állítsuk le a magnót és soroljuk fel, milyen zajokat ismertünk fel!</p>	<p>magnó/diktafon, kazetta</p>

<p>Hétköznapi hangok kitalálása</p>	<p>Hétköznapi használati tárgyakat helyezünk az asztalra (kulcsot, lyukasztógépet, ollót...stb.) és egyenként kipróbáljuk őket.</p> <p>A gyermek becsukja a szemét, a másik gyermek, vagy a felnőtt kiválaszt egy tárgyat és azzal egy jellegzetes hangot ad. A gyermeknek, aki becsukta a szemét, ki kell találni, melyik tárgyat hallotta.</p>	<p>Hétköznapi használati tárgyak</p> <p>(kulcs, lyukasztógép, olló...stb.)</p>
<p>Mit hallasz?</p>	<p>Előre készítsünk el olyan tárgyakat, melyekkel hangot tudunk létrehozni. Pl. csengőt, dob, dobozban zörgő ceruzákat, gyöngyöt...stb.</p> <p>A gyerekek ne lássák őket előzőleg.</p> <p>Nagy körben ülve hajoljanak előre úgy, hogy a fejük a térdükön legyen és ne leskelődhessenek.</p> <p>Amikor mindenki lehajolt, egymás után hozzuk létre a hangokat.</p> <p>Erre a gyermekek teljes csendben figyeljenek, és lehetőleg jól jegyezzék meg a sorrendet is.</p> <p>(A gyermekek korának megfelelően állapítsuk meg, hogy mennyi hangot adunk ki egymás után. Általában annyit tudnak jól megjegyezni, ahány évesek.)</p> <p>Ilyen lehet:</p>	<p>mindenféle hangot adó tárgy</p>

	<p>megzörgetjük a ceruzás dobozt kinyitjuk az ajtót és becsukjuk csengetünk kétszer nagyot ugrunk egy papírlapot eltépünk ...stb.</p> <p>Ezután a gyermekek felegyenesednek, és elmondhatják, mit hallottak, sorrendben.</p> <p>A végén ismételjük meg a sorozatot, mert abból sokat tanulhatnak, ha egyszerre látják a tárgyat és hallják a hangot.</p>	
<p>Kipp, kopp kopogok, találd ki, hogy ki vagyok?</p>	<p>Találd ki, milyen állat bújt a hátad mögé!</p> <p>"Kipp, kopp kopogok, találd ki, hogy ki vagyok? - háp, háp" ...stb.</p> <p>Most Te utánozd az állatok hangját!</p>	<p>különböző háziállatok, ill. vadállatok hangjai, amelyeket a gyermek is ismer.</p>
<p>Csak a nevedre hallgass!</p>	<p>El kell jutnod a Csodapalotába, amelyet egy beszédes őr vigyáz.</p> <p>Csak beszél, beszél, de olykor a Te nevedet is mondja. Te csak a nevedre hallgass! Amikor hallod, lépj előre egyet! Vigyázz, ha nem lépsz, amikor mondja a neved, vagy egy másik szónál lépsz, zálogot kell adnod az őrnek.</p> <p>A játék végén a zálogokat ki kell váltani. Mindegyikért</p>	

	<p>tenned kell valamit, ez az őr mondja meg. Pl. énekelni, verset, mondókát mondani, leguggolni, rajzolni...stb.</p> <p>Többen is indulhattok a Csodapalotába. Kinek sikerül előbb bejutni? Ki adott a legkevesebb zálogot?</p>	
Juss be a házba!	<p>Rajzoljunk egy házat, és vezessen hozzá egy hosszú, kanyargós út. Vigyázz, mert a farkas a közelben ólálkodik, nem akarja, hogy elérj a házba.</p> <p>Állj az út elejére, és akkor lépj előre egyet, ha hallod a "ház" szót. Vigyázz, ha más szónál is lépsz, a farkas visszavisz az út elejére.</p> <p>Pl. fa, madár, ház, leves, lámpa, hó, ház, virág, krokodil, tánc, háncs, ház, gép, ház, váza, domb, levél, ház, három, hal, ház, szív, terítő, konyha, ház, társ, láz, ház, pinty, kapocs, ház, papír, ceruza, domb, ház</p>	<p>rajzlap, ceruzák</p> <p>előre elkészített, összeirt szavak sorrendje</p>
Érzelmek kitalálása hallgatózással	<p>Háttal állok neked, s valamilyen hangot fogok hallatni. Találd ki, mit csinálok!</p> <p>Pl.: sírás utánzása, nevetés, nyögés, sóhajtozás...stb.</p> <p>Mit érzünk amikor így viselkedünk?</p> <p>Pl.: szomorúságot, vidámságot, fájdalmat, sok a gondja és sóhajtozik...stb.</p>	

	Te is tudod utánozni az érzelmeket? Próbáld meg!	
Dúdolgató	Dúdolok neked egy dalocskát, amit biztosan ismersz. Találd ki, melyik az! Énekeljük együtt!	
Dalkopogó	Lekopogom neked egy dalocska ritmusát, amit biztosan ismersz. Találd ki, melyik az! Énekeljük együtt és kopogjuk el a ritmusát az asztalon!	
Hangnyomozó	Olyan tárgyakat hoztam, amelyeknek a hangját bizonyára ismered. Kipróbálhatod, melyik tárgy, ill. hangszer hogyan szól. Most bekötöm a szemed, Te leszel a Hangnyomozó, ezért nem láthatod, melyik tárgy szólal meg. Pl. a kulcscsörgés után kell nyomoznod, el ne felejtse! Hangokat fogsz hallani, köztük a kulcscsörgést is. Ha hallod, kiálts egy nagyot, hogy ÁLLJ!	mindennapi használati tárgyak, hangszerek, kendő
"Manónak van egy macskája"	Manónak sok mindene van, de kedvence a macskája. Elmondom neked, mi mindene van. Ha a "macska" szót hallod, állj fel, ha megint hallod, ülj le!	

	<p>Pl: Manónak van egy macskája. (felállás)</p> <p>Manónak van egy kutyája.</p> <p>Manónak van egy háza.</p> <p>Manónak van egy macskája. (leülés)</p> <p>Manónak van egy lova.</p> <p>Manónak van egy macskája. (felállás)</p> <p>Manónak van egy tyúkjá.</p> <p>Manónak van egy szekere.</p> <p>Manónak van egy macskája. (leülés)</p> <p>Manónak van egy macskája. (felállás) ...stb.</p>	
<p>Manó és a csokoládé</p>	<p>Manó nagyon szereti a csokoládét. Gondolom, Te is. Fülelj nagyon, mert ha a "csokoládé" szót hallod, fogd meg a füled, ha megint hallod, engedd el!</p> <p>Pl.: Manó csokoládét eszik. (fülfogás)</p> <p>Manó labdával játszik.</p> <p>Manó csónakázik a tavon.</p>	

	<p>Manó csokoládét eszik. (fül elengedése)</p> <p>Manó napozik a kertben.</p> <p>Manó csokoládét eszik. (fülfogás)</p> <p>Manó sütit eszik. ...stb.</p>	
Hangos posta!	<p>Tapsolok neked egy rövid ritmust. Jól jegyezd meg, mert Te leszel a postás. El kell vinned ezt a ritmust egy másik gyermeknek, vagy vissza kell küldened nekem.</p> <p>Mindig valaki más mutat be egy új ritmust és folytatódik a játék.</p>	
Micsoda magával ragadó ritmus!	<p>A szobában sétáljunk össze-vissza, és közben tapsoljunk. Igyekezzünk egy ritmusban és ugyanolyan hangerővel tapsolni. Ha ez sikerül, változtassuk a hangerőt, majd egy kis idő múlva lehet a ritmust is. Most közösen próbáljunk meg dobogni hozzá, anélkül, hogy kiesnénk a ritmusból.</p>	
Kacagócska	<p>Feküdjünk le a talajra úgy, hogy mindegyik gyereknek a feje egy másik gyerek hasán legyen.</p> <p>Fülejünk, milyen hangok, zajok hallatszanak társunk hasából. Aztán az egyik gyerek mondjon egy rövid szót, majd a többiek egyesével ismételjék meg. A furcsa hangok hallatára valószínűleg mindenkiből kitör</p>	

	majd a nevetés.	
Hangszobrok	<p>Mindegyik gyerek választ magának egy hangot, valamelyik hangszer hangját. Csak akkor mozdulhat meg 1-1 gyermek, ha annak a hangszernek a hangját hallja, amelyet kiválasztott magának.</p> <p>Ha már mindenkinek a fülében cseng a kiválasztott hang, akkor a játékvezető nehezítse a játékot és összevissza játsszon le hangokat ill. játsszon le egyszerre több hangot.</p>	mindennapi használati tárgyak, hangszerek
Szól vagy nem szól?	Egy gyerek háttal áll a többieknek. A többiek kezében hangszerek, hangot adó tárgyak vannak. Egyszerre zenélnek. Aki háttal áll, fülel, hallja-e mikor kezdik el a zenélést. Ha meghallotta, felemeli a kezét, ha a zene elhallgatott, leengedi a kezét.	mindennapi használati tárgyak, hangszerek
Mozgató mondóka	<p>Lehet gyakorlatokat kitalálni az egyenletes lüktetést adó dobszóra, vagy az azt kihangsúlyozó zenére, mondókázásra közben</p> <p>pl. járással, tapsolással, karlendítéssel;</p> <p>Különböző térformák létrehozása a tér teljes kihasználásával (csigavonal, kígyóvonal, négyzet, téglalap, háromszög...stb.);</p> <p>A különböző mozgáselemeket is becsempészni</p>	dob/magnó

	(lépegetés, rugózás, lábdobbantás, forgás..stb.)	
Cselekvés hangra	<p>Figyelj, ha hallod, amint doboltam egyet, dobj a vödörbe egy kockát!</p> <p>Csukd be a szemed! Figyelj a hangra! Ha hallod, állj fel a székről!</p> <p>Rajzoljunk egy csengőt, pont olyat, amelyet hoztam neked! Ha hallod a hangját, rakj a csengő képére egy korongot!</p>	<p>dob/ egyéb hangot adó tárgy, vödör, kockák</p> <p>csengő, ceruza, rajzlap</p>
Babatáncoltató	<p>Figyelj, amikor meghallod a zenét, táncoldtasd a babádat, de amint elhallgat a zene, a babának is meg kell állnia!</p> <p>Most próbáld ki Te is! Táncoldj te a zenére!</p>	baba, magnó
Mu, mu, mu, me...	<p>Ebben a játékban gyors reakcióra van szükség. Minden játékos csukott szemmel ül, körben. A kör közepén van egy tárgy. Egy előre kiválasztott játékos egyenletes ritmusban, változatlan hangon kántálja, hogy mu, mu, mu, mu... majd egyszer csak mélyebb hangon azt mondja, me!</p> <p>Erre a jelre minden játékos kinyitja a szemét, és a kör közepén levő tárgy felé nyúl. Aki először ragadja meg, az lesz a következő körben a hangadó.</p>	vmilyen játék

	Nehezíthetjük a játékot, ha a mu és a me szavak mellé egy harmadikat is bevonunk a játékba, pl. a mi szócskát. A mu és a me hallatán nem történik semmi. Csak akkor szabad a tárgyért nyúlni, ha a mi szócskát hallják.	
Hol ketyeg?	Egy gyermeket küldjünk ki a szobából. Rejtsünk el egy hangosan ketyegő órát úgy, hogy ne lehessen látni. Hívjuk be a keresőt, akinek az a dolga, hogy meghallja, s a hangja alapján megtalálja az órát a szobában.	óra

Forrás:

Ferlingné Csányi Edit – Ferling Ferenc: Játsszunk együtt! 1. rész, Képességszervező játékok 5-6 éves gyermekek számára, Sopron, 2000.

Hasselmann, Martina: Hogy szebben beszéljek..., Hogyan segíthetik a szülők gyermekük fejlődését? Egmont Budapest, 2001.

Karlócai Kelemen Marianne: Kisgyermekek játékoskönyve Medicina Könyvkiadó Budapest, 1976.

Baum, Heike: Tapintás, szaglás, látás, hallás – Érzékelésen alapuló játékok Cser kiadó Budapest, 2003.

Dr. Csányi Yvonne: Hallás – beszéd nevelés Tankönyvkiadó Budapest, 1990.

*Dr. Csányi Yvonne (szerk.): Taníts meg beszélni – Útmutató a hallássérült kisgyermek szülői számára
Tankönyvkiadó Budapest, 1991. (kézirat)*

Mondókák a kezek megmozgatásához, tornáztatásához

Szemben ülünk a gyerekekkel, mindketten öklöbe szorítjuk az egyik kezünket, a másik kezünkkel megfogjuk az ő szabadon maradt kezét és ritmikusan ütünk vele egyszer az ő öklére, egyszer a sajátunkra:

Egyedem, begyedem, tengertánc,

hajdú sógor, mit kívánsz?

Nem kívánok egyebet,

csak egy falat kenyeret.

Két kezünkkel először a combunkat ütögetjük ütemesen, aztán a hasunkat, majd a mellkasunkat, végül megvakargatjuk a fejünk búbját:

Hej, Gyula, Gyula, Gyula,

szól a duda, duda, duda,

Pest, Buda, Buda, Buda,

Pattogatott kukorica.

Megfogjuk a gyerek kezét és tapsoltatjuk, az első két sor alatt maga előtt, aztán az egyik oldalon, majd a másik oldalon:

Süti, süti pogácsát,

apjának, anyjának,

tejbe-vajba az apjának,

sóba-vízbe a dadának.

Süti, süti pogácsát,

apának, anyának,

sóba, vízbe az apjának,

tejbe, vajba az anyjának.

Ökölbe szorítjuk mindkét kezünket, majd először a ballal ütünk a jobbra, aztán a jobbal a balra. Ezt ismétljük az első két sor alatt. A következő sor közben ökölbe szorított kezünkkel körkörös mozgást végzünk, végül az utolsó sornál nyitott tenyérrel széttárjuk a kezünket:

Töröm, töröm a mákot,

sütök vele kalácsot,

icce tolla motolla,

neked adom, Marcsika!

Az első sor alatt tenyerünkben (vagy a gyerek tenyerében) kavargatunk, aztán szózást, paprikázást imitálunk, az utolsó sorra pedig tapsolunk:

Borsót főztem,

jól megsóztam,

meg is paprikáztam,

ábele, bábele, fuss!

Az első két sornál jobbról-balról végigsimítjuk az arcát, a második kettőnél tenyerén kavargatunk az ujjunkkal, a következőnél kezünkbe zárjuk az ő kezét és ide-oda lendítjük, végül úgy teszünk, mintha be akarnánk kapni a kezét:

Cicuska, macuska,

mit főztél, Katuska?

Kevertem babocskát,

sütöttem pampuskát.

Ide raktam, oda raktam,

utoljára jól bekaptam.

Természetesen ahol lehetséges, ott szerepcsere, miután megtanulta a mondókát és a cselekvést, a gyermek végzi a mozgássort.

Ölbe vesszük a gyereket, velünk szemben ül. Megfogjuk mind a két kezét és azzal simogatjuk egyszer az ő arcát, aztán a sajátunkat:

Ciróka,

maróka.

Mit főztél?

Kását.

Hova tetted?

Pad alá.

Megették a kiscicák!

A gyerek velünk szemben ül, soronként négyszer érintjük mutatóujjunkkal az arcát: homlokát, állát, jobb arcát, bal arcát. Az utolsó sorban háromszor a száját, "pukk"-ra az orrát:

Ecem, pecem, pompodaré,

sárgarépa, kacincaré,

cérnára, cinegére,

hess ki madár a mezőre,

álé, álé, álé, pukk!

Mutatóujjal finoman megbökjük a saját orrunkat, aztán az övét, képletesen vagy igazából összedörgöljük az orrunkat, végül gyengéden összeütögetjük a homlokunkat:

Én is pisze,
te is pisze,
gyere, pisze,
vesszünk össze!

Tenyérrel, vagy mutatóujjal érintjük az arcot

Tea, (*homlokára*)

Kávé, (*állára*)

Cukor, (*jobb arcára*)

Rum, (*bal arcára*)

Bumm! (*orrára*)

Mutató és középső ujjunkkal járást utánozunk.

Jár, jár, jár,

járni tanul már,

tipeg-topog bocskorában,

pici baba szép korában

járni tanul már.

Jár a baba, jár,

mint egy kismadár,

holnapután a kert alatt

lepkét is fog már.

Jár a baba, jár,
mint egy kis király,
szedegeti a lábát,
koptatja a bocskorát.

Tenyerét körkörösén cirógatjuk, miközben az első sort elnyújtva mondjuk, majd a második sorra megcsiklandozzuk a nyakát, hónalját, pocakját :

Kerekecske, dombocska,
itt szalad a nyulacska, itt a nyoma, itt a nyoma, itt a csiklandója!

Kézmondókák

Számolgatjuk a gyerek ujjait, az utolsó sornál két kezünkkel betakarjuk az ő kezeit:

Egy, kettő, három, négy,
kopasz barát, hová mégy?
Pápára dohányért,
Debrecenbe pipáért.
Adok neked bundácskát,
takard bele a cicát!

Sorra megszorongatjuk a gyerek ujjait a hüvelykujjától kezdve:

Ez elment vadászni,

ez meglőtte,
ez hazavitte,
ez megsütötte,
és ez az icike-picike mind megette!

Ökölbe szorított kéz, egyenként nyitogatjuk az ujjakat:

Hüvelykujjam almafa,
Mutatóujjam megrázta,
Középső ujjam fölszedte,
Gyűrűsujjam hazavitte,
A kisujjam mind megette,
megfájdult a hasa tőle!

Ez a malac piacra megy,
ez itthon marad,
ez kap finom pecsenyét,
ez semmit se kap,
ez a malac visít nagyot:
Uí, uí, éhes vagyok!

Mit tud a kezéd?

Ujjaimat mutogatom, /ökölbe szorított kéz, ujjak nyitogatása, esetleg megnevezéssel/

közben vígan mondogatom, /a két kezet összekulcsolni az ujjakkal, így fordigatni/

Kifordítom,

Befordítom,

Felfordítom,

Lefordítom, /ezután cselekvés gyűjtés és leutánzás/

Zongorázok, furulyázok, tépek, írok, rajzolóok, nyírok, gyúrok, sodrok, lapítok, dobok, mutatok, keverek, integetek, rázok, cibálok, gurítok, rakosgatok, fityiszt mutatok stb

Ügyesebb lett a kezem, a tornát befejezem. /kéz ökölbe, letesszük a combra, vagy az asztalra/

Itt a kezem, jobb és bal, összeverem megszólal,

/ökölbe szorított kéz összeütögetése/

Itt a kezem, bal és jobb, most kell vele tapsolnod!

Kézfej, majd mutatóujj forgatása:

Lassan forog a kerék, mert a vize nem elég,

Gyorsan forog a kerék, mert a vize már elég

Ujjak mozgatása, karok emelése fej fölé, leengedés combhoz:

Esik eső, fúj a szél,

Nyírfa ága összeér,

Újra össze,

Újra szét,

Rajta, rajta, most elég.!

Utánzó mozgással:

Húzzuk a szekeret,
Forgatjuk a kereket,
Vezetjük az autót,
Becsapjuk az ajtót.

Ökölbe szorított kéz, hüvelykujj, majd a négy másik ujj nyitása, integetés:

Hüvelykujjam korán kelt, ablakomon kopogott, (kopogás)

A négy szomszéd kiugrott.

S köszöntötték: Jó reggelt!

Mutatóujj érintése a másik négy ujjhoz külön- külön:

Hüvelykujjam korán kel,

Minden ajtón bekopog,

Felkelnek a szomszédok,

Köszönnek, hogy: Jó napot!

Ujj bemelegítő

Közben a gyerekek mutogassák, hogy melyik ujjukról van szó, mozgassák őket. Az össze-szét résznél ki-be csukogassák az ujjukat, a körbe forog a keréknél pedig csuklókörzést végezzenek.

Egyedem-begyedem, ez az én tenyerem.

Öt kis fürge ujj van rajta,
bemutatom őket sorba.

Hüvelykujjam itt az első,

mellé másik, ez már kettő.

Össze-szét, össze-szét,
Körbe forog a kerék.

Középső ujjam a leghosszabb,
nem csinálok semmi rosszat!

Össze-szét, össze-szét,
Körbe forog a kerék.

Erre gyűrűt fogok húzni,
ezt a kicsit gyorsan nyújtsd ki!

Össze-szét, össze-szét,
Körbe forog a kerék.

FigyeljeteK jól gyerekek,
én majd írástudó leszek!

Össze-szét, össze-szét,
írhatjuk már a leckét!

Kedves Olvasó!

2000 áprilisában alakítottuk meg munkaközösségünket A Boldog Iskolás Évekért Munkaközösség néven, melynek célja, hogy a fejlesztő szakemberek, a pedagógusok és a szülők összefogásával együtt segítsünk a tanulási nehézségekkel, a részképeség zavarokkal küszködő kisgyermeken és családjaikon.

Munkaközösségünk tagjai a részképeség zavarokkal küzdő gyermekek szülei, az őket tanító óvónők, tanítónők, logopédusok, gyógypedagógusok. Tudjuk, hogy a tanulási zavarok leküzdése, enyhítése megfelelő terápiás segítség, a szülői ház, a nevelési tanácsadó és az iskola szoros együttműködése nélkül nem tud megvalósulni. Tapasztalatainkat, megélt élményeinket, az ilyen gyermekek tanításában sikeresen alkalmazott módszereket szeretnénk átadni segítő szándékkal. Ezért vállalunk továbbra is intézményvezetők, kollégák és szülők felkérésére előadásokat óvodákban, iskolákban - vidéken is -s ebből a célból jelentettük meg első kiadványunkat Gyermekeknek lenni jó?! címmel 2001 februárjában.

Ezen, most megjelent könyvecskénknek **Játékban a tudás!** címet adtuk. Közös játékra hívjuk a szülőket, a barátokat, az óvó nénit, a tanító nénit s az egész osztályt. Olyan játékokból, feladatokból állítottuk össze ezt a képesség fejlesztő játékgyűjteményt, amelyek nem igényelnek igazán eszközt, s játszva fejlesztik az eredményes tanuláshoz szükséges különböző megismerő - szellemi képességeket: figyelem, gondolkodás, emlékezet, számfogalom, helyesírási készség. Játszhatóak otthon és az iskolai órákon, csupán vállalkozó kedvű szülőket, tanítókat, s a játékra mindig kész gyermekeket igényelnek. Játszhatóak szobában és szabadterén, játszhatóak akár utazás közben is!

S ami nagyon fontos egyaránt fejlesztik a problémamentes gyermekek képességeit, s nagyon hasznosak a tanulási zavarral, részképeség gyengességgel küzdő gyermekek terápiájában.

A játékokat az általuk fejlesztett képesség területek és korosztályok szerint bontottuk le. Az iskolások játékeinál időnként különbséget teszünk a kisiskolások (különös tekintettel első és második osztály) valamint idősebb gyerekek (9-10 éves kortól, s felső tagozat) között. Külön fejezetben gyűjtöttük össze az iskolára készülő nagycsoportos óvodások számára ajánlott játékokat, fejlesztő feladatokat. (Mi az iskolába készülő óvodásokon olyan gyermeket értünk, akik a tanévkezdés előtt betöltik 7. életévüket.)

Kellemes tanulást és jó szórakozást kívánunk!

Noé Krisztina

Szerkesztő

Paks Nevelési Tanácsadója címén Tel: 75 / 510 - 077

Hogyan játszunk?

Valamennyi játék játszható családban és csoportban, de akár két személy is játszhatja. Egyetlen eszközként általában egy labdát javasolunk használni, de pld. "autóban" ez akár el is maradhat. (Amennyiben más eszköz is szükséges azt feltüntetjük a játék leírásánál.)

Körjáték formájában ülve vagy körben állva játszhatóak. A játékvezető indítja a kört a labda dobásával. Haladhatunk szabályos körben, de nehezíthetjük úgy a játékot, hogy megszakítjuk a láncot, változtatunk a sorrenden, így jobban kell mindenkinek figyelni. Természetesen a játékok játszhatóak az osztályteremben a padban ülve is. Ekkor is haladhatunk sorban, s össze - vissza rámutatással, illetve a helyesen válaszoló játékos mond gyorsan egy nevet, aki utána következik.

Majd látni fogjuk, hogy sok játéknál szükség van egy személyre, aki a feladatokat adja. Ez általában a tanító, vagy a szülő, de természetesen maguk a gyerekek is találhatnak ki feladatokat, indíthatnak el újabb láncokat.

Játékra felkészülni, rajt!

A figyelem fejlesztése

Valamennyi játékunk azáltal, hogy aktív gondolkodásra, gyors válaszra, folyamatos koncentrálásra készítet, fejleszti a szándékolt figyelem képességét, amely a taníthatóságnak nagyon fontos feltétele.

A játék adta öröm motivál magára tanulásra, az aktívan eltöltött - esetleg egyre növekvő idő - fejleszti a figyelem koncentrációt. Ennek különös jelentősége a kisiskolásoknál, valamint figyelemzavarral küzdő gyermekek esetében van.

A figyelem fejlesztésének jelentősége abban áll, hogy szinte egyetlen intellektuális (értelmi) képesség sem működhet nélküle hatékonyan, s nélküle elképzelhetetlen hatékony tanulás.

Melyek a figyelemnek azon elemei, melyek fejlesztése különösen fontos a tanulási képességek javításához?

- A figyelem terjedelme: hány tárgyra, hány különböző szempontra, tulajdonságra tudunk egyszerre egy időben figyelni. (olvasásban b-d betű megkülönböztetése)
- A figyelem tartóssága: mennyi ideig vagyunk képesek figyelni, mennyi ideig vagyunk képesek egy dologgal foglalkozni (vers, lecke tanulása, gyakorlás.)
- A figyelem megoszlása: hogyan tudjuk váltogatni a figyelmünket egyik dologról a másokra (pld. észreveszik a gyerekek a dolgozatban, hogy az összeadások közé kivonások is kerültek)

Majd látni fogjuk, ahogy a figyelem fejlesztése minden játékunkban benne van, így alkalmasak az ebben a fejezetben bemutatott játékos feladatok a figyelem mellett, a gondolkodás, az emlékezet egyes területeinek fejlesztésére is.

Találd ki, hogy ki vagyok!

Szükséges eszközök: székek, kendő

Kétféleképpen is játszható a könnyebb változata a kisiskolások játéka.

Kört alkotva ülünk, egy széket a kör közepére helyezünk. A játékvezető azt mondja, mindenkinek van egy perce, hogy jól megnézzük egymást! Majd kiválasztjuk az első játékost, akit kiküldünk a szobából. Közben egy jelentkezőt leültetünk a székre. Aki leült a székre annak a székét a játékvezető székével szembe helyezük át, ide fogjuk majd bevezetni a bekötött szemű játékost. Az ő feladata lesz kitalálni, hogy ki ül a székén. Kérdéseket tehet fel, melyekre csak a játékvezető válaszolhat. Pld. Szemüveges? Hosszú haja van?

Felső tagozatosok úgy játsszák, hogy csak igennel és nemmel lehet válaszolni. (Tehát nem kérdezheti ezt pld: Milyen színű a haja?)

Alsósok, s iskolára készülő óvodások kezdetben játszhatják úgy, hogy csak az arcot kell figyelni, vagy csak a ruhát, illetve lehet haj, szem színére rákérdezni.

Nehezebb változata felsősök és összeszokott közösségek számára: A kör közepén ül, akit ki kell találni, nem szólalhat meg senki, s a játékosnak érintés segítségével, kell, kitalálni ki ül ott. Ha végképp nem sikerül az illető segítségül elváltoztatott hangon sziszeghet, köhöghet.

Figyeld a szabályt!

Körben állunk. A játékvezető elindít egy ritmikus sort: rózsza, tulipán, rózsza, tulipán. Mondja, mondja, majd egyszer csak, rózsza tulipán, rózsza szegfű. Aki hallja a hibát leguggol. Aki nem tud leguggolni, vagy legutoljára guggol le kiesek. Majd folytatjuk tovább más - más ritmikus sorokkal, lehetnek egyre nehezebbek is:

piros - kék - sárga... piros - kék - kék!

elefánt madár síp... elefánt síp madár!

három öt kilenc...három öt kettő!

virág - labda - rózsza... virág - labda - virág!

Számtalan változata van: szócsere, sorrend csere, szókihagyás, új szó bevitele. Alsósoknál kezdetben a hibafelismerést két szóval játsszuk, s utána a számokkal. Felsősnél lehet később 4 és 5 szavas sorokkal is próbálkozni.

Nagycsoportosok és első osztályosok számára javasolt változata a ritmikus sorlánc: A játékvezető elindítja a sort: piros - kék, piros - kék, s a gyerekek egyesével folytatják, aki eltéveszti kiesik. (Akár a padban ülve, vagy labdát dobva is lehet játszani.)

A következőképpen nehezíthetjük: kék - sárga - zöld, kék - sárga zöld, vagy piros - kék - kék stb.

Ez a játék alkalmas a figyelemfejlesztése mellett a szabályfelismerő képesség, valamint a szeriális (soralkotás) gondolkodás fejlesztésére is, amire az első osztályos matematika tanítása során a szabályjátékok megértésénél, a számsorok folytatásánál nagyon nagy szükség van. Óvodásoknál kezdetben csak kételeműek legyenek a sorok!

Keressd a szót!

Nagyon hasonlít az előző játékhoz. Menete ugyanolyan, csak most a játékvezető azt mondja: Figyeld a szót: Ház!

Szavakat mond egymás után asztal, lámpa templom. ház. Itt kell leguggolni. Újra autó, vödör. házas. hát... házi. Persze többször maga a ház is visszajön.

(Ugyanezt lehet számokkal is játszani.)

Figyeld a végét!

Ez egy láncjáték, lehet a labdával sorban haladni, de a figyelemkoncentrációt jobban fejleszti, ha össze - vissza dobjuk. A játékvezető azt mondja: A te szavad azzal a betűvel kezdődjön, amivel az enyém végződik: padlás - sárga - arany.

Nehezebb változata: A te szavad azzal a szótaggal kezdődjön, amivel az enyém végződik: kályha - hajó - jóság. (Ezt a változatát harmadik - negyedik osztálytól javasoljuk. E változat fejleszti a helyesírási készséget, a szótagolás képességét is.)

Bujkáló mesék

Eszköz: könyv, magnó és kazetta

Nagyobb - harmadik osztálytól - gyermekek számára javasolt játék. A gyerekek körben vagy a padban ülnek. A játékvetető könyvből felolvas egy mesét, közben a magnóból is szól egy történet - kezdetben ez lehet egy már ismert gyermekvers - a gyerekek csukott szemmel hallgatják. Utána a játékvezető kérdéseket tesz fel mindkét történettel kapcsolatban. Később az olvasott és a hallott szöveg is lehet ismeretlen történet.

Ez a játék a megosztott figyelem, az összpontosítás fejlesztésére alkalmas.

Az emlékezet egyes területeinek fejlesztése

Verbális emlékezet

Az eredményes tanuláshoz szükséges mentális képességek közül az emlékezet jelentősége mellett nem szükséges hosszasan érvelnünk.

Az emlékezeten belül megkülönböztetjük a rövid távú és a hosszabb távú (megtartó) emlékezetet, illetve más szempont szerint létezik vizuális (látási) és verbális (szóbeli) emlékezet.

Mi hangsúlyt fektettük a rövid távú emlékezet (azonnali utánmondás) fejlesztésére is, hisz ez az alapja a hosszabb távú emlékezet képességének.

Különösen fontos a vizuális emlékezet fejlesztése a dyslexiás gyermekek terápiájában, hisz erre a képességére nagy szüksége van a gyermekeknek az alakilag hasonló betűk - b és d, m és n, sz és zs.) megkülönböztetésében

Számlánc játék

Körben ülünk a játékvezető kezében a labda. Mond egy számot: 6, adja tovább a labdát a következő játékosnak, aki elismétli 6 és hozzáteszi 3, a következőnek már mind a két számot el kell ismételnie, és egyet hozzátenni. Addig játsszuk, amíg valakinél meg nem szakad a lánc. Ilyenkor megkérdezzük: Ki figyelt, ki tudja. Nehezíthetjük úgy a játékot, hogy nem sorba dobjuk a labdát.

Szólánc játék

Ugyanolyan, mint az előző játék, csak itt szavakat mondunk. Felállíthatunk olyan szabályt is, hogy csak egyetlen szótagból álló, illetve későbbiekben két szótagosnál hosszabb szavakat ne mondjunk.

Mondatlánc játék.

Nehezebb, mint a szólánc, mert a szavakat nem csak utánmondjuk és hozzáteszünk egyet, hanem értelmes mondatot kell alkotnunk, ahogy ismétlünk és bővítünk. Nem könnyű játék, minél többen vagyunk annál hosszabb lesz a mondatunk, és nagyon kell figyelni a névelőkre!

Meselánc játék

Nem egy hosszú mondat kialakítása és ismétlése a cél, hanem bátran lehet történetet kialakítani.

Két változata van. Egyik, amikor mindenki csak egy-egy szót tesz hozzá, s a gyerekekre van bízva, mikor tesznek pontot a mondat végére, s folytatják egy összefüggő következővel. Másik, mikor mindenki egy egész mondatot tesz hozzá

Az előbb felsorolt valamennyi játék a rövidtávú verbális emlékezet fejlesztésére alkalmas. Az első osztályos gyermekek számára még kissé nehezek, hiszen ők maximum négy számot, 10-12 szótagos mondatot tudnak visszamondani. Ezért kezdetben velük játszhatjuk, úgy ezt a játékot, hogy a játékvezető először 2, majd három és esetleg 4 számot mond dobja valakinek a labdát, vagy mutat valakire, s az visszamondja, hozzátenni nem kell. Illetve maguk a gyerekek is átvehetik a játékvezető szerepét. Első osztályosoknál, ha a mondatláncot úgy játsszuk, hogy egymásnak dobják a labdát egy -egy mondattal, s csak azt kell visszamondani, hozzátenni nem, már ezzel is fejlesztettük az emlékezet mellett az aktív szókincset is. Ily módon próbálkozhatunk a nagycsoportos óvodásokkal is.

Megy a labda

Tulajdonképpen a mi gyermekkorunk mit visz a hajó játéka, csak itt **megy a labda b - el**, és csupa olyan szó kell, ami ezzel a betűvel kezdődik. Különösen kis gyermekek számára ajánlott. Kicsit nehezebb változata, mikor **megy a labda**

ma-val: majom, malom, maskara. (Nehezíthetjük harmadik osztálytól úgy, hogy amit indítunk az a szó első szótagja, illetve csak igéket gyűjtünk az adott betűvel.)

Aki nem tud mondani, vagy olyat mond, amit már hallottunk kiesik. Nagyon gyorsan kell mondani, és máris dobni tovább a labdát!

Vizuális emlékezet fejlesztése

Hol is vagyok?

Nagyon egyszerű, s majd látni fogjuk, nem is igazán könnyű játék. Körben ülünk, vagy padban ülünk. A játékvezető azt mondja. Mindenki nézzen körül alaposan, mindent nézzél meg. Majd másfél - két perc múlva, mindenkinek be kell hunynia a szemét, s csukva tartani, s közben a játékvezető kérdez: Milyen színű fal?

Milyen képek vannak a falon?

Hány ablak van?

Játszhatjuk az osztályban, otthon a nappaliban, de várakozás közben is étteremben, orvosnál, pályaudvaron.

Huh, valami változott!

Ülünk a szobában vagy az osztályban. Padban is ülhetünk és körben is. Egyvalaki kimegy, mielőtt elindul, jól körülnézhet. Amíg kint van valamit megváltoztatunk: helyet cserél két - három gyerek, kicsit átrendezzük a helyiséget... Otthon a családban játszhatjuk úgy is, hogy

valaki átöltözik, le (fel) veszi a fülbevalóját, átrendezzük a díszpárnákat, megcseréljük a képeket.

Mikor visszajön, ki kell találnia, hogy mi változott.

Ez a játék már kicsikkel is játszható, csak akkor szembeszökőbbet, kevesebbet kell változtatnunk. A vizuális emlékezet fejlesztése mellett a megfigyelő-képesség fejlesztésére is alkalmas.

Utánozás - majomszokás?

Második osztály második félévétől javasoljuk játszani, s egyszerűbb változata az alsósok játéka. Amíg a gyerekek még biztonsággal nem sajátították el a játék lényegét addig a "főszerep" legyen a felnőtté.

Egyszerű, rövid (kezdetben max. hatütemes, de később lehet nyolc) mozdulatsort mutatunk be, s a kiválasztott kisgyerekeknek ezt kell leutánozni. (pld. Leguggolok kétszer, majd felállok fejemet balra, s jobbra fordítom, vagy álló helyzetben kétszer tapsolok a fejem felett, majd kétszer a hátam mögött, majd kétszer a hasam előtt.. A tanító néni összekötheti a testnevelésórán tanultakkal!

A gondolkodás különböző területeinek fejlesztése

Elérkeztünk az értelmi - tanulási képességek, az intelligencia struktúra nemcsak a szakemberek, hanem a köztudat szerint is egyik legfontosabb területéhez. Gondolkodás nélkül valóban nincs tanulási képesség, s a gondolkodási funkciók fejlesztése nagyon fontos a matematika, a nyelvtan tananyagának elsajátításához, megértéséhez.

A gondolkodás különböző területein nemcsak a játékokat mutatjuk be, hanem röviden összegezzük, hogy az egyes gondolkodási funkciók lényegét, szerepüket az iskolai tanulásban, teljesítményben.

Analógiás gondolkodás fejlesztése

Az analógiás gondolkodás alapja, az a szint, ahonnan építkezni lehet, amelyből a "magasabb szintű gondolkodási funkciók" (pld. a fogalmi gondolkodás, a kauzális gondolkodás, az inverz gondolkodás) kiindulhatnak. A szabálykövetés, s az önálló szabályfelismerés, szabályalkotás képességének fejlesztése, s a taníthatóság feltétele. Megléte az iskolaérettség egyik alapkritériuma. Nélküle nincs gyakoroltatás, nincs bevésoedés. Az olvasás, a matematika tanítása elképzelhetetlen nélküle. Az iskolára készülő óvodások számára is ajánlott játékos fejlesztése.

Fejezd be a gondolatom!

A játékvezető az irányító, de általában a gyerekek nagyon hamar ráéreznek a szabályra, s ők maguk "indítanak " mondatokat.

A játékvezető eldobja a labdát, s azt mondja: Fejezd be a gondolatom a kutyának négy lába van a csirkének...

Télen hideg van, nyáron...

A kutya ugat, a macska...

Most felsorolunk néhány befejezetlen mondatot, különválasztottuk a kicsik és a nagyok feladatait.

Nagycsoport tavaszától 9 éves korig ajánlott feladatok:

Télen a fejünkre sapkát teszünk, a kezünkre...

Az asztal fából van az ablak...

A hajó a vízen visz minket a repülőgép a...

Télen hideg van, nyáron...

A tollal írunk az ecsettel...

A tenger vize nagy a tócsa...

Az eper piros a citrom...

A televíziót látjuk is, halljuk is, a rádiót...

A kutyának szőre van a madárnak...

A csiga lassú, a nyuszi...

A levest kanállal esszük a tésztát...

Nappal világos van éjszaka...

Az óriás magas a törpe...

A nagypapa már öreg, én még...

A kiabálás hangos a suttogás...

A lányoknak a haja sokszor hosszú, a fiuké általában...

Az ég kék, a fű...

A fogunkkal rágunk az orrunkkal...

A cukor édes az ecet...

A szerda nap, az augusztus...

A toll könnyű, a szikla...

A nyuszi gyáva az oroszlán...

Csütörtök után jön a péntek, július után...

Szerda előtt van a kedd, szeptember...

Az embernek háza van, a madárnak...

(Természetesen a mondatok így is elhangozhatnak: Éjszaka sötét van, nappal... Ezt a játékot érdemes többször is eljátszani, s így az ellentétpárok gyakorlására is alkalmas! Ketten is játszhatjuk, akár hazafelé a boltból vagy vacsorakészítés közben.)

Idősebb gyermekek mondatai:

(Nehezebb változat az, amikor nem az ellentétes tulajdonságot, hanem a hiányzó fogalmat kell megkeresni!)

A könyv papírból készül a ruha...

A hős jutalmat érdemel az áruló...

A gyurma puha a gránit...

Hangos a kiabálás, halk a...

A dobnak van verője, a hegedűnek...

Evés után nem vagyok éhes, hanem...

A kocka szögletes, a labda...

A mi utcánk keskeny, a főutca az...

Az igyekvő diák az nem lusta, hanem...

A rózsza szára vékony a fa törzse...

Az étel ízletes a levegő...

Kutya a puli, kígyó a...

A siker öröm, a kudarc...
Örömmel tölt el a siker, bánattal a...
Egy ember személy sok ember együtt...
A halnak víz kell az élethez, az embernek...
Az asztal fa, a lábas...
Az ember meghal az állat...
Lent van a padló, fent...
Lent van a talaj (föld), fent...
Az óra ketyeg a csengő...
A banán nem egyenes, hanem...
A parketta nem matt, hanem...
Lent van a pince fenn a...
Mindennek van kezdete és...

Fogalmi gondolkodás fejlesztése

A későbbi önálló tanulás feltétele, hogy a gyermekek képesek legyenek fogalmakban gondolkodni. Főfogalom alá rendelni (mondjál nekem gyümölcsöket) és főfogalmat megnevezni (jármű, emlős.)

Sokszor panaszkodnak a szülők, hogy felső tagozatos gyermekük nem tud önállóan tanulni, nem képes egyedül a leckét feldolgozni, értelmezni, a lényegét megragadni, vázlatot készíteni. Ezen terület fejlesztésére is szükség van az iskolára felkészítés során. Az első osztályos gyermekeknek már a következő főfogalmakat már ismerniük kell: állat, gyümölcs, szerszám, jármű, virág, esetleg bútor, ennivaló. Példákat kell tudnia felsorolni, és a nehezebb feladatot is tudnia kell megválaszolni: Miben egyforma az alma, a körte, a banán, mindegyik... Az alsó tagozatos gyermekeknek például a környezetismert tanulásához, megértéséhez, az értő olvasás fejlődéséhez tudniuk kell fogalmakban gondolkodni, elvonatkoztatni.

Folytasd a sort!

A játékvezető indít: Figyelj, elkezdem a sort, folytasd! banán, narancs, alma. Minden gyermeknek egy új szót kell hozzátenni, gyorsan haladunk, aki sokat gondolkodik, vagy már hallott szót mond, kiesik. A végén a játékvezető megkérdezi mi volt a szabály

Ötletadóként felsorolunk néhány főfogalmat - gyűjtőfogalmat: állat, háziállat, vadállat, gyümölcs, zöldség, szerszám, jármű, játék, élelmiszer, bútor, rovar, bolygó, hangszer, foglalkozás, színek, virág, tárgy, tulajdonság, sportág, ékszerek, növény. .

(Ovisok is próbálkozhatnak!)

Kakuktktojás

Az előbbi játék azon változata mikor a játékvezető azt mondja: Szavakat mondok egy nem illik a többi közé, melyik: alma, barack, paprika, citrom Miért?

Elegendő, ha négy szót adunk meg. Kisebb gyerekeknél eleinte kezdhethetjük három szóval. Tapasztaltuk, hogy ebben a játékban is nagyon szeretik átvenni a játékvezető szerepét a gyerekek.

alma, körte, spenót, cseresznye
sakk, fűzet, pöttyös labda, lego
fecske, egér, gólya, veréb
kutya, oroszlán, cica, tehén
tej, tea, fagyó, kakaó
méhecske, veréb, cica, szúnyog
rózsa, tölgy, tulipán, liliom
fekete, zöld, Lilla, sárga
iskola, templom, ház, sátor
teherautó, gördeszka, kerékpár, busz
iskolatáska, olló, harapófogó, kalapács
nadrág, öv, pulóver, ing
tanár, fiú, orvos, fodrász
gitár, hegedű, kotta, zongora,
kanyaró, nátha, izomláz, mumpsz
ezredes, honvéd, tábornok, hadnagy
Föld, napsugár, Mars, Jupiter

szomorú, rossz, vidámság, jó
orr, száj, arc, szem
karkötő, nyaklánc, karóra, fülbevaló
játszik, felült, játék, mesél
cápa, bálna, lazac, béka,
bors, só, méz, tört paprika
matematika, ének, számol, testnevelés
Panadol, Algopirin, Plussz (pezsgőtabletta), Saridon
(Egyszerűbb sorokkal a nagycsoportosok is próbálkozhatnak.)

Hol járunk, mit csinálunk?

A fogalmi gondolkodás fejlesztésének egyszerű játéka. A szókincs fejlesztésére is alkalmas. Inkább kisebb gyermekek számára ajánljuk, de ha sikerül nehéz szót kitalálnunk a nagyobb gyerekeket is " megmozgathatjuk" vele.

A játékvezető mond egy fogalmat, vagy főnevet: gyógyszertár, vasalás, erdőben, piac stb. és a gyerekeknek olyan szavakat kell mondaniuk, amelyek kapcsolódnak ehhez a fogalomhoz.

Gyorsan haladjunk, itt se legyen gondolkodási idő!

Kiseb gyerekek (óvodásoknak is) fogalmai: iskolatáska, osztály, óvoda, orvosnál, kert, fürdőszoba, tévé, kirándulás, Duna - part, tűzoltó, fodrász, születésnap, Karácsony, állatkert, bevásárlás, könyvtárban...

Nagyobb gyerekeknek ajánlott: atomerőmű, kőkorszak, Északi - sark, űrutazás, Egyiptomi - birodalom, Hannibál, ünnepek, templom, bizonyítvány, zene, szabadidő, magány, társ, politika, család, gyermekkor - felnőttkor...

Az inverz, illetve a divergens gondolkodás fejlesztése.

Az un. magasabb szintű gondolkodási funkciók közül ezek azok, melyek fejlettsége a matematika igazi megértésének, a tantárgyi, anyanyelvi, nyelvtani ismeretek biztos alkalmazásának feltétele. Ezen gondolkodási funkciók szükségesek matematikából pld a nyitott mondatok, pótlások megértéséhez, az önálló szabályalkotás képességéhez, ahhoz, hogy a gyermek képes nemcsak a szorzótábla bevésésére, hanem a maradékos osztás elvégzésére is. El tudjon igazodni a halmazok, a negatív számok és a törtek világában is. Ezen gondolkodási funkcióit kell működtetnie mikor egy témazáró teszt jellegű feladatlapot tölt ki, mikor a helyesírási szabályokat alkalmazza, mikor a saját hibáit ellenőrzi és kijavítja.

A tanulási zavarral küzdő gyermekek fejlesztésében nagyon fontos szerepe van. A korrekciós - korrepetáló foglalkozások akkor igazán hatásosak, ha az olvasási képesség, a számolási készség fejlesztése mellett e gondolkodási funkciókat is fejlesztjük.

Most itt néhány olyan játékot mutatunk be, melyek nem tantárgy specifikusak. További ilyen célra is alkalmas játékokat majd a számolási illetve az anyanyelvi (helyesírási) készséget fejlesztő fejezetekben is bemutatunk.

Barkóba játék

Gyermekkorunk kedves játéka, s többek között a tagadás megértésén keresztül gondolkodni tanít.

- **Kétféle változatát ismertetjük. Egyik a "hagyományos" barkóba.** A játékvezető azt mondja gondoltam valamire, ami él s lehet kezdeni kérdezni: állat? Igen. Erdőben él? Nem. Háziállat? Igen. Négy lába van? Nem. Kotkodácsol? Igen. Tudom, a tyúk az! Kisebb gyerekeknek indításnál adjuk meg ezt a segítséget, hogy azt mondjuk él, vagy azt mondjuk állat, vagy azt, hogy itt van a szobában és nem él. Találgatni (róka? kutya?) nem szabad. Kezdetben játszhatjuk úgy, hogy az egész csapat együtt próbálja kitalálni. Ez fontos része a tanításnak első - második osztályos gyerekeknél, majd egy - egy gyerek a vállalkozó, s később a válaszadó szerepét is átadhatjuk a gyerekeknek. Velük együtt fogjuk tapasztalni, ez sem könnyű feladat!
- **Másik változata** lényegében a figyelem fejlesztéséről szóló fejezetben is ismertetett **Találd ki, hogy ki vagyok!** játék, csak itt nem kell székre kiülni, nem küldünk ki senkit. A válaszadó kihúzza annak a gyerekek a nevét, akit a kérdezőnek ki kell találnia. Esetleg mérhetjük az időt, figyelhetjük a feltett kérdések számát.

Igaz vagy hamis?

Szükséges eszköz: esetleg papír és ceruza

Figyeld meg jól amit mondok s dönts el igaz, vagy hamis: Nyáron esik a hó. Nyáron nem esik a hó. Nem nyáron esik a hó.

A vonalas füzetlapra felíratjuk a számokat egymás alá, majd mondjuk sorban a mondatokat s a gyerekeknek csak egy I (Igaz) illetve H (Hamis) betűt kell a számok mellé írniuk. A végén leellenőrizzük.

Kicsit nehezebb változata, ha sorba haladunk és szóban kell válaszolni. Amikor a gyerekek átveszik a játékvezető szerepét, s a tagadásos mondatok egyre nagyobb szerephez jutnak biztosak lehetünk: értik a lényeget, működnek e gondolkodási funkcióik!

Kisebb gyerekek példái:

Reggel sötét van

Egy elefánt nagyobb, mint egy bogár.

Nyáron esik hó.

A grafitceruzából kifogyott a tinta.

Egy zsiráf kisebb, mint egy ló

Egy felnőtt öregebb, mint egy gyerek.

A nyári szünetben hógolyózz velem!

Egy versenyautó gyorsabb, mint egy roller.

Egy őszibarack savanyúbb, mint egy citrom.

A gyík hosszabb, mint egy kígyó.

A víz, amit megiszol tisztább, mint a sár.

Iskola után jön az óvodába.

Az este van előbb, mint a reggel.

Elrepülnek a fecskék tavasszal Afrikába.

Télen eshet az eső.

Az óra hosszabb, mint a perc.
Az éjszaka világosabb, mint a nappal.
Nappal világosabb van, mint éjszaka.
Egy héten hét nap van.
Egy kezemen kevesebb ujjam van, mint egy lábamon.
Egy kezemen kevesebb ujjam van, mint két lábamon.
Este a hold süt és nem a nap.

A bogár nem nagyobb, mint a ló!
*(Ezek a "tagadások" fejlesztenek igazán, csak a kicsiknél jól elő kell készíteni, egyszerűbb mondatokkal. Kisebb gyerekeknél ajánlott ezt a játékot jó néhány **Barkóba játék** után elkezdni játszani Ezeket a tagadások célszerű nem folyamatosan mondani, hanem bele - bele keverni a többi mondat közé)*

Ősszel az iskola nem kezdődik el.
A Karácsony nem nyáron van.
A fecskék tavasszal nem repülnek el Afrikába.
A fecskék nem ősszel repülnek el Afrikába.
Nyáron nem esik az eső.
A hó nem nyáron esik.
A nap este nem süt.
Amikor délelőtt van akkor nem süt (nem világít) a nap.
Nem a nap világít délelőtt.
Nem este van amikor süt a nap.
Nem délelőtt (nappal) van amikor süt a nap.
Karácsonykor nem kell iskolába menni.
Amikor nem megyünk iskolába, akkor lehet, hogy Karácsony van.
Amikor iskolába kell menni akkor nem Karácsony van (nincs Karácsony).

Nagyobb gyerekek mondatai 9-10 éves kortól:

Egy autót szélesebb, mint egy autó.
Az autópályán nincsen több sáv, mint a 6-os úton.
Egy kápolna nagyobb, mint egy templom.
Egy kiló nehezebb, mint egy tonna.
A dekagramm kevesebb, mint a gramm.
Az alma az nem déligyümölcs.
Nem világít jobban a gyertyánál a villany.
Amikor elrepülnek a fecskék Afrikába akkor nem ősz van.
Nem lehet tavasz, amikor a fecskék elrepülnek Afrikába.
Nem ősz az, amikor a fecskék megérkeznek Afrikából.
A nyár az ősz után jön.
Ősz van a nyár után.
Az ősz után nem a nyár jön.
Ősz előtt van a nyár.
Ősz van a nyár előtt.
Nem nyár van az ősz előtt.
Ősz után jön a nyár.
Nyár előtt nincsen ősz.
Nem a nyár után következik az ősz.
Előbb van a nyár, mint az ősz.

Előbb a nyár, aztán jön az ősz.
Az ősz a nyár után jön.

Ezen utóbb felsorolt mondatoknak számtalan változata lehet, hónapokkal, hét napjaival, dátumokkal -október másodika október elseje előtt van, rügyfakadás - virágzással, eljegyzés - házassággal.

Elölről is - hátulról is

Negyedik osztálytól javasolt játék, ekkortól a gyerekek már tisztában vannak az összetett szavak "kategóriával"

A játék lényege, hogy gondoltam egy összetett szóra, s ezt mondom előlről érzékszerv, hátulról törékeny (szemüveg). Tehát vagy egy tulajdonságot, vagy egy gyűjtőfogalmat adok meg segítségül. Ha ez nehéz kezdetben engedhetem azt, hogy néhány szóval körülírom - írják körül: Elölről nézel vele, hátulról átlátszó, s ha leejted eltörik. Cél minél hamarabb átadni a játékvetető szerepét. Segítségül összeírhatok kis papírokra összetett szavakat, s abból húznak a gyerekek.

(Nehezebb változata mikor azt mondom: Hátulról törékeny, előlről érzékszerv! (Jobban dolgoztatom az inverz gondolkodást!))

Példák: hógolyó, hóember, szélkerék, vizesés, aranygyűrű, földrengés, rajztábla, padlásajtó, fogkefe, jéghegy, teherautó, almafa, füzetborító, sündisznó, kékbálna, üveg pohár, hajháló, reklámtáska, kötőjel, szitakötő, sárgarigó, rajzóra, mosógép, hangjegy, atomerőmű, földgáz, tűzoltó, rendőrautó, gumibot, adásidő, kerékpártúra, darázs fészek, várbörtön...

Fordíts meg gyorsan!

Többféle változata létezik.

- **Szófordítás** - a játékvezető mond egy szót pld: bal, s a gyerekek hátulról kell kezdeni, tehát visszafelé kell mondani: lab. Eleinte elég ilyen rövid szavakkal játszani. Harmadik-negyedik osztálytól próbálkozhatunk később azzal a változattal, mikor én mondom visszafelé, s nekik kell az eredeti szót megtalálni. (szér, zék, kázs, lad, som, tuf, gye, kuly, gár...) Ezt a játékot elsős gyerekekkel csak akkor kezdjük játszani, mikor már biztosan képesek betűket összeolvasni. Ellenkező esetben megzavarhatjuk az összeolvasás képességének kialakulását!
- **Szótagcsere**- második osztály év végén, harmadik osztályban kezdjük el játszani. A játékvezető mond egy szót pld. padló, s azt a gyerekek úgy kell megfordítani, hogy a második szótagot mondják először, s utána csak az elsőt: ló-pad. Játshatjuk a "fordítottját is, mikor a játékvezető mondja a fordítottját: ló-pad, s a gyerekeknek kell kitalálni az eredeti szót! Ezt a játékot dyslexiás gyerekekkel csak akkor játszunk, mikor már biztonsággal tudnak szótagolni!
- **Mondatfordítás** - Hátulról kezdve szavanként kell visszamondani a mondatot pld: Éva reggel felkelt - felkelt reggel Éva. Lehet növelni a mondatok hosszát. Második osztálytól javasoljuk játszani. Alkalmazzuk itt is azt a változatot, mikor a "fordított" mondatot ismerve kell az eredetit kitalálni. *(Az itt felsorolt valamennyi játék alkalmas arra, hogy fokozatosan átengedjük az irányítást a gyerekeknek!)*

Az analitikus-szintetikus gondolkodás fejlesztése

Az a képességünk, amelynek segítségével tudjuk a rész -egész viszony felismerni, értelmezni. Az egészet képes vagyok részekre bontani, az egészet képes vagyok a részek összességéként értelmezni. Képes vagyok a részletek megragadására. Akár a tanulási folyamatok "szimbóluma" is lehet ezen gondolkodási funkciónk

Segítségével tudjuk az összetett, többlépcsős szöveges feladatokat megoldani, vázlatot készíteni egy szöveghez, a leckéből a lényegét ki tudjuk emelni. Az első osztályos gyermeknek is szüksége van erre a gondolkodási funkcióra, amikor összeolvasni tanul, amikor leírja a szavakat, amikor szótagol, betűkre, hangokra bont. (Nagycsoportos óvodás, s első és második osztályos gyermekeink e gondolkodási funkciójának fejlesztésében eredményesen használhatjuk a " puzzle" játékokat is, illetve a hiányos képek felismerése, kiegészítése is alkalmas erre. Utóbbiakat sok iskolára felkészítő foglalkoztató füzetben megtalálhatjuk.)

Rakjuk össze együtt! - Szedjük szét együtt!

Lényege az, hogy én felsorolom a "részeket", s a gyerek megnevezi az "egészet". Azt mondom: pikkely, uszony, fark - ő mondja hal. Azt mondom: lábak, szőr, ugat, - ő mondja kutya. (A "részek" lehetnek tulajdonságok, az "egészhez" kapcsolódó cselekvések, fogalmak is.)

Másik változata, amikor az "egészet" nevezem meg, s neki - nekik - kell a "részeket" megnevezni.

Egyszerűbb állatokkal, fogalmakkal már a kisebb gyerekekkel is játszhatjuk.

Segítségül a példák:

szárny, csőr, toll - madár

csörög, kagyló, tárcsa- telefon

nyél, söre, száj, tisztítás - fogkefe

levél, szár, bimbó - virág

sárga, savanyú, kerek - citrom

4 kerék, kormány, sebességváltó - autó

pedál, ülés, dinamó - bicikli

cipzár, zsebek, szarak - nadrág

fűző, talp, sarok - cipő

Az analitikus-szintetikus gondolkodás fejlesztésére alkalmas még a **Szóban szó** és a **Szóból szót** játékok is, melyeket a **Helyesírási készséget fejlesztő játékok** között ismertetünk!

Kauzális gondolkodás fejlesztése

Ezen gondolkodási funkciók segítségével vagyunk képesek ok-okozati és időbeli összefüggések felismerésére. Az iskolában már alsó tagozaton szükség van rá a többlépcsős szöveges feladatok megoldásánál, az időbeli tájékozottság (hét napjai, hónapok sorrendje) fejlesztésénél. Szükség van rá akkor is mikor a szövegértés dolgozatban sorrendbe kell állítani a mese történéseit, a szöveg szakaszait.

Tiéd az utolsó szó!

Hiányos mondatokat kell a gyerekeknek befejezniük időbeli, valamint ok-okozati összefüggések alapján.

Gyorsan játszhatjuk labdával, illetve padban rámutatással, de otthon, séta közben is jól játszható.

Dobom a labdát és rámutatok valakire: Elkezdem a mondatot, fejezd be! Tiéd az utolsó szó!

(Játszhatjuk úgy is, hogy a befejezetlen mondatokat leírom papírcsíkokra, s a gyerekek a játék kezdete előtt húznak egyet-egyét. Így az olvasást is gyakoroljuk.)

Kisebb gyermekek mondatai:

Ősszel lehullanak a fákról a...

Az utcában épült egy magas...

Szeretnék egy pohár vizet...

Télen gyakran hull a...

A háziállatok közé tartozik...

Erdőben él a...

Télen általában van rajtam...

A csapból folyik a...

Minden gyerek óvoda után megy...

A nyár után jön az...

Ma kedd van, holnap lesz...

A cirkuszban fellép a...

Az arc részei...

A virágokat sokat kell...

A gyufával azért nem szabad játszani, mert...

Ha a levesem forró, hogy enni tudjam...

Aki beteg az ne menjen iskolába, mert...

Ha megvágtam az ujjamat, akkor...

A vasútállomáson várjuk a...

Reggel az ablakon besüt a...

Este kinézek az ablakon és világít a...

A könyököm az része a...

Magyarországon csak állatkertben láthatunk...

Nekem a keresztnvem...

Az én vezetéknevem...

Szombaton iskolába...

Az anyu anyukája az én...

A nagypapám az apu...

A húgom az nálam...

A bátyámnak én a...

A szagokat érzem az...

Az ízeket érzem a...

A szomszéd néni csengetett, anya megy...

Apa kedvenc TV műsora...

Esett az eső ezért most minden...

A szép ellentéte a...

A hosszú ellentéte...

A magas ellentéte...

A széles ellentéte...

Az okos ellentéte...
A gyáva ellentéte...

Nagyobb gyerekek mondatai (9 ill. 10 évtől):

Szaglószervünk neve...
Nyáron már kora hajnalban énekelnek a...
Ma kedd van tegnapelőtt volt...
Ma szerda van egy hét múlva...
Ma vasárnap van 5 nap múlva...
Ma csütörtök van 3 nappal ezelőtt volt... (S számtalan variáció.)
A Népszabadság, a Magyar Hírlap, a Népszava mind...
Fő hírközlő eszközünk a televízió mellett...
A Paksi Hírnök megjelenik...
Mindennek van ellentéte. A háborúé a...
A ritkái a...
A mindigé a...
A biztosé a...
A rendé
A hazugságé az...
A veszteségé a...
Mindennek van szinonimája (Ha szükséges tisztázhatjuk mit jelent.)
pld: vidám, megy, fél, szép, kevés, anya, iskola, pénz, hajnal, szomorú, sok, csecsemő,
asszony...
A vadállatok a tüzet...
Aki fősvény az a pénzt...
Aki sokszor elkésik arra nem lehet azt mondani, hogy erénye a...
A hordár viszi a...
A pincérnek szokás adni...
A holdsugár az éjszakát...
A nap reggel...
A kofa a gyümölcsöt és a zöldséget...

Hogy is volt ez?

A szövegértés, a rövid távú verbális emlékezet fejlesztését segíti elő kisebb gyerekeknél, s fejleszti a mondatalkotás képességét is (amennyiben azt kérjük a gyerekektől, hogy egész mondatban válaszoljanak).

Nagyobb gyermekek esetében az ok-okozati és időbeli összefüggések mellett az inverz gondolkodást is eredményesen fejleszti.

A játék lényege, hogy mondok egy mondatot, s utána felteszek egy kérdést pld:

Tegnap az udvaron játszottam.

Hol játszottam tegnap?

Mikor játszottam az udvaron?

Mit csináltam tegnap az udvaron?

(Első osztályos gyerekek esetében kérdezzünk rá minden egyes "mondatrészre" ily módon, s várjuk el, hogy egész mondatban válaszolnak. Később nehezíthetem úgy, hogy lerövidül a kérdésem: Hol játszottam, de ekkor legyen a mondat hosszabb, vagy továbbra is várjuk el a rövidebb mondatoknál, hogy minden szó benne maradjon a válaszban.)

Rövidebb mondatok (A kérdéseket nem írjuk le, mert itt kérdezzünk rá minden egyes szóra a fenti példa nyomán):

Balázs kedvenc játéka a piros autó.
A cica lefetyeli a tejet a tálkából.
Az én jelem a pöttyös labda.
Évi leejtette a tányérját.
Kati gyalog megy az iskolába.
Délután Erzsikével labdáztam.
A tanító néni megdicsérte Katit olvasás órán.
Karácsonykor meggyújtjuk a csillagszórókat.
A húgommal megterítettünk a konyhában.
Vacsora előtt bicikliztem az udvaron.
Kakaós csigát ettem reggelire.
Peti szomorú, mert elromlott az autója.
A boltban anya vett nekem gyümölcsöt.
A színes ceruzáimat kifaragtam a hegyezővel.
Vasárnap elmegyünk apával az állatkertbe.
Éjszaka világít a hold.

Nehezebb változat -idősebb (9 éves kortól) gyermekek számára - amikor egy mondaton belül "több dolog történik", s ezek közül kérdezzünk rá csak egy részösszefüggésre, értelmeztetve vele a történetet:

- A születésnapomra sok vendéget hívtam, ezért a nagyasztalt kellett kinyitnunk, hogy mindenki kényelmesen elférjen.

Hogyan lett mindenkinek helye a születésnapomon?

- Mici cicánk 9-et kölykezett, ebből már 4-et elajándékoztunk.

Hány kiscicát tartottunk meg?

- Tomi nagyon mohón ette a vacsorát és félrenyelte a falatot.

Mire kellett volna vigyáznia Tominak evés közben?

-A rendőr megállította az autónkat, barátságosan köszönt, ellenőrizte a jogosítványt majd jó utat kívánt.

Mit csinált a rendőr mielőtt jó utat kívánt?

-Az oroszlánok és a tigrisek más -más helyen élnek: Az oroszlán például az Afrikai szavannák királya, a tigris többek között az ázsiai dzsungelokban

Afrikában találkozunk tigrisekkel?

Hol nem találkozunk oroszlánokkal?

-Pakson, egy héten háromszor - szerdán, pénteken és vasárnap - van mozielőadás.

Mely napokon nem vetítenek filmet a paksi moziban?

- A könyvtár hétfőtől -csütörtökig este 7-ig tart nyitva, pénteken már 2 órakor bezár.

Nyitva van a könyvtár kedden délután 4 órakor?

Zárva van a könyvtár pénteken délután?

-Délelőtt negyed tízkor érkezett meg a vonatom a pályaudvarra, a csatlakozásra 20 percet kellett várnom.

Mikor indult a csatlakozás?

- Este 9 órakor lefeküdtem aludni, és reggel 7 -kor ébredtem fel.

Hány órát aludtam?

Tegyük gyorsan sorba!

Szükséges eszközök: papírlapokra leírt mondatok (2-3 mondat egymás alatt). Papír nélkül szóban is játszható, de úgy végig a játékvezető olvassa a mondatokat. Így hosszabb és kicsit nehezebb is.

A játék lényege: A néhány mondat egymással összefüggő történetet alkot, és össze vannak keverve. A gyerekeknek kell az eseményeket sorba állítani, s a helyes változatot felolvasni (vagy szóban elmondani). Ez utóbbi a rövid távú verbális emlékezetet is eredményesen fejleszti. A játékot 8 éves kortól ajánljuk.

példák:

- Nagypapa felakasztja a képet a falra.
Anyáék örülnek a megszőpült szobának.
Nagypapa beleveri a szőget a falba.
- A kertész felássza az ágyást.
A kertész a frissen elültetett virágokat megöntözi.
A kertész elülteti a virágokat
- Zsolti felmászik a létrára.
Megérett a cseresznye.
Zsolti leszedi a cseresznyét.
- A kofa leméri a zöldséget.
Anya fizet.
Anya a piacon zöldséget válogat.
- Megcsinálja a testét és a fejet.
A kisfiú hóembert épít.
Söprűt ad a kezébe.
- Zoli kezét nagymama kötötte be.
Zoli megvágta az ujját a késsel.
Zoli segített a konyhában almát hámozni.
- Egyre jobban szakadt az eső.
Hirtelen elsötétedett az ég.
Bőrig áztam.
- Vizet engedek a fogmosó pohárba.
Visszateszem a fogkefém a pohárba.
Fogkrémet nyomok a fogkefére.
- Megtörölközöm.
Lefekvés előtt megfürdöm.
Felveszem a pizsamámat.
- Levelet írtam a nagymamának.
Bedobtam a postaládába.
Leragasztom a borítékot.
Bele tettem a levelet a borítékba.
- Elfoglaltuk a helyünket a nézőtéren.
Megváltottuk a jegyeket.
Sorba kellett állni a jegypénztárnál.
Sötét lett és elkezdődött a film.
- Belebújtam a kabátomba,
Felhúztam a cipőmet.

Kezembe fogtam az esernyőt, mert aznap szakadt az eső.
Felvettem a sálamat és a sapkát.

- Sorba álltunk a pénztárnál.
Mindent megvásároltunk amit anya felírt.
Fizettünk a pénztárnál.
Mindent a kosárba pakoltunk.
- Bezárom a tolltartam.
Kifaragom az összes ceruzám.
Előveszem a tolltartóm (a táskámból).
Elrakom a tolltartóm (a táskámba).
Kinyitom a tolltartóm.
- Megnyomom az ajtó mellett a leszállásjelzőt.
Leszálllok a buszról.
Felállok a helyemről.

Helyesírási készséget fejlesztő játékok

A helyesírási készség fejlesztése nagyon fontos része az iskolai olvasás és írástanításnak. S minden szülő tudja, hogy a nyelvtan dolgozat egyik fontos része - érdemjegy szempontjából is - a tollbamondás. A magyar nyelvet birtokolni, igazi olvasó-író emberré válni nem lehet anyanyelvünk teljes ismerete nélkül. Mindennapi kultúránk része az írásbeliség, akár mérnökök leszünk, akár tanítók, akár valamely szakma mesterévé válunk.

Olyan játékokat gyűjtöttünk össze, amelyek papír és ceruza nélkül fejlesztik a helyesírási készséget, segítenek a szótagolás "tudományának" begyakorlásában, segítenek eligazodni a szófajok világában.

Súgd meg nekem titkos nyelven!

Első osztályos gyermekekkel már lehet játszani, mikor megtanultak két-három betűt összeolvasni, s az iskolában már képesek kiemelni a szavakból a magánhangzókat. A játék a hallási megkülönböztető képességre építve, fejleszti a magánhangzók időtartamának felismerését, amely a helyesírási készség nagyon fontos része. Ezzel a játékkal tulajdonképpen elkezdjük "füllel írni" tanítani gyermekünket. Nagyon fontos kritérium, hogy a játékvezető felnőtt-szülő, vagy pedagógus szépen, ún. helyesejtéssel beszéljen, érzékeltetve a szavakban a magánhangzók időtartamát!

A játék menete a következő: A felnőtt helyesejtéssel kimondja a szót: virág, röviden ejtve az i hangot, ehhez képest kissé elnyújtva az á hangot. A gyermek feladata "titkos nyelven" visszamondani, azaz kiemelni az adott szó magánhangzóit: i-á. És ezzel tulajdonképpen elkezdjük gyermekünket helyesen írni tanítani, hiszen nem mindegy, hogy valami csíkos, vagy valaki csíkos,

Különböző fokozatai lehetnek a játéknak, ezeket egyrészt az első-második osztályos gyermekeknél, illetve a helyesírási nehézségekkel küszködő tanulóknál érdemes betartani:

1. *előkészítő szakasz*- Csak magánhangzókat mondok helyesejtéssel, s a gyermekeknek ezt kell visszamondani. Lehet később egymás után 2-3 hang is.(pld: á, ü, i-ó, ö-ű-é...) Természetesen az a és e hangot röviden, az á, é hangot hosszan kell ejtenünk. A "zene" nyelvére lefordítva a rövid hang a ti, a hosszú hang a tá.

2. *bevezető szakasz*- Önálló tartalommal nem bíró szótagokat (pé, ti, üt, rü...) mondunk, majd egyszótagos szavakat. Először az egész szót mondja vissza, majd utána csak a magánhangzót

3. *közbülső szakasz (a készség kialakítása)* - Amennyiben lehetséges ne hagyjuk ki! Nagyon fontos része a fejlesztésnek, s a gyerekek élvezik. Segít a magánhangzók időtartamának "bevésésében". Tapssal kísérik a szavakat. pld. virág: első szótag rövid ti, második szótag tá, melyet úgy is nyomatékosíthatunk, hogy a hosszú magánhangzó esetén két kezünket egy rövid időre összeszorítjuk. Maga a taps úgy történjen, hogy a rövid magánhangzós szótagnál kezünket szorítsuk ökölbe, s ezt az öklöt "üssük bele" a tenyerünkbe. A hosszú magánhangzós szótagnál a már említett módon nem ökölben indítunk, s a két tenyerünket összefogjuk, s egy pillanatra meg is állunk. (Ezt azért javasoljuk, mert a szótagoltatás gyakorlásánál is tapsot fogunk használni, s tapsaink térjenek el egymástól. Ez abban segít, hogy a gyerekek jobban rá tudjanak koncentrálni az adott feladatra.) Természetesen először egy-egy hangot majd szótagot kísérik tapssal. Begyakorlásnál az egész szót mondja vissza tapssal kísérve, majd csak a magánhangzókat tapssal kísérve.

4. *szakasz*- Itt történik *a készség automatizálása*. Szavakat mondunk, de mi már nem tapsolunk, csak a helyesejtéssel segítjük a gyermeket! Ők még kísérik tapssal, de később próbálkozhatunk taps nélkül is.

Szeretettel ajánljuk téli családi estékre is!

(A helyesírási nehézséggel küzdő gyermekek terápiás célú foglalkoztatása során mi kezdetben nem tapsoltunk a gyerekekkel, hanem a rövid magánhangzót egyujjas "ti" koppintással jelöltük az asztalon, a hosszú magánhangzót pedig egy "tá" tenyérynnyomással az asztalon. Erre a kezdeti időszakban a nagyobb megsegítés és az eredményesebb bevésődés miatt volt szükség. A tollbamondás diktálása során is használtuk ezeket a jelöléseket!)

Szótagoljunk együtt!

Játék a szótagolás fejlesztésére. Kétféle változata van. Az egyszerűbb az mikor, mondom a szót, s a gyerekek le kell tapsolni, el kell szótagolni (asztal. asz-tal, arany: a-rany...).

Nehezebb változata, amikor azt kérem a gyerekektől, hogy hallott szónak csak az első szótagját mondják meg, s ennél is tovább léphetünk, kérhetjük, hogy csak a 2. illetve utolsó szótagját mondja meg! Kezdetben csak két szótagos, majd hosszabb szavakkal is játszhatjuk.

Bontsuk együtt szavakra!

A következő játékot minden első osztályos gyermeknek ajánljuk. Tapasztalatból tudom, hogy amikor gyerekeink elkezdnek mondatokat olvasni, s mondatokat írni, eleinte nehezen érzik a szóhatárokat. A gyakorlás hosszadalmassá válhat diktálással, s kicsit kedvét is szegheti az igyekvő elsősnek. Ezért itt a játék, ceruza nélkül!

A szótagoltatás képességének fejlesztésénél tapsoltunk, s problémák elkerülése végett itt az asztalon koppintsunk, illetve dobbantsunk a lábunkkal. Nagyon egyszerű: a játékvezető mond egy rövid mondatot (természetesen tagoltan): A kutya ugat. A gyerekeknek úgy kell

viSSzamondani a mondatot, hogy dobbantással, koppintással kísérik a szavakat, s a végén megmondják hány szóból állt a mondat.

Szóból szó

Szóképzés. Lényege, hogy a játékvezető által megadott szavakból próbáljunk további hosszabb szavakat képezni. Az adott szót az új szavunk bárhol - elején, végén, közepén - rejtheti. Pld.: gomb- gomblyuk, gomba, gombol, gombfoci, gombóc, mer- merészség, elmereng, telemerít...

Választható szavak: tér, föld, kép, ház, hat, tó, tál, fa, hó, kő

Szóban szó

Inverz feladata az előzőnek. Ez a nehezebb játék. Lényege, hogy hosszabb szavakban további elbújít szavakat fedezzünk fel. A padlásfeljáróban pld. ott van a pad, padlás, feljár, jár, járó, ár, ró... szavak, de nézzünk egy-egyszerűbbet a házasságban ott bujkál a ház, házas, ág szó...

Harmadik osztálytól javasoljuk játszani. Kisebb gyerekekkel kezdetben játszhatjuk úgy, hogy papírcsikokra leírjuk a szavakat, kihúznak egyet, s olvashatják, nézhetik a szavakat. Próbálkozhatunk azzal is, hogy a gyerekekkel megneveztetjük a megtalált szavak szófaját.

Választható szavak: erdőkerülő, jegygyűrű, vadászat, napfogyatkozás, felhőkarcoló, szigetelőszalag, melegítőalsó,

Számolási készséget fejlesztő játékok

A matematika tanulása során rengeteg gyakorló feladatot végeztetünk el a gyerekeinkkel otthon (összeadás, kivonás, számszomszédok, számsorfolytatás, szorzótábla...), s ezek nagy részét írásban, ami időnként számukra -valljuk be őszintén - fárasztóvá válhat. Íme néhány lazító, s egyben fejlesztő, játékos gyakorlat!

Számlálás oda-vissza

Pld. a 100-as számkörrel való ismerkedés részeként segít a számok egymás utániségének, egymáshoz való viszonyának felismerésében. Az "oda-vissza" irányban történő számolás hozzájárul a számszomszédok megismeréséhez, az összeadás-kivonás során a tizesátlépés megértéséhez.

Játszható változatok:

A játékvezető elindítja sort 34, 35, 36, 37.. folytatd!, illetve 87, 86, 85...

Haladhatunk sorban, össze-vissza, s egy kicsit nehezebb változata, mikor úgy haladunk sorban, hogy néhány gyerek "nem szólal meg", csak rámutatunk, s a következőnek úgy kell folytatni, mintha az ő számaik is elhangzottak volna!

Természetesen játszhatjuk nagyobb számkörben is.

(Nehezíthetjük úgy a játékot, hogy a játékvezető azt mondja: Sorold fel a 24 és a 36 közötti számokat! Sorold fel a 45 és a 28 közötti számokat! Sorold fel a 25-nél nagyobb és a 43-nál

kisebb számokat! Sorold fel a 97-nél kisebb és a 78 nagyobb számokat! Sorold fel a 36 és az 54 közötti nem páros számokat...)

Számsorfolytatás

Hasonló módon játszunk, mint az előző játékot, csak itt nem egyesével számlálunk, hanem fel kell ismerni és folytatni az adott szabály szerint, bármilyen számkörön belül (növekvő-csökkenő, valamint kéttényezős/ meg három, ből öt/ számsorok)

Alkalmas a szorzótáblák előkészítésére oly módon, hogy az adott szorzótábla számait adjuk fel a gyerekeknek folytatandó számsorként, illetve a játékvezető elkezd egy szorzótáblát, s azt kell tovább folytatni, aki rosszat mond, kiesik.

Keressd meg a szomszédaim!

Ennek a játéknak a segítségével a számszomszédokat gyakoroltathatjuk, szintén bármely számkörön belül. Megneveztethetjük az általunk mondott szám mindkét szomszédját, de kérhetjük csak a kisebb, vagy nagyobb számszomszédot. Alkalmas egyes-tízes-száz-as-ezres számszomszédok, illetve a kerekítés gyakorlására is

Gondoltam egy számot

Fejlesztés fejlesztése, alapműveletek gyakoroltatása többféleképpen:

1. Gondoltam egy számot ez a $26+37$, ez a $40-16$, ez a 6×8 .. Melyik számra gondoltam?
2. Alkalmas matematikai alapfogalmak - összege, különbsége, szorzata, hányadosa - gyakoroltatására is ($45+27$ összege, 74 és 39 , 9 és a 7 szorzata, a 28 és a 7 hányadosa, illetve a 24 hatodrésze).
3. Legnehezebb változata egyben az inverz gondolkodás fejlesztése is. Pld: Gondoltam egy számot, nála a 25 négygyel kevesebb, nála a 40 hárommal több.

(Előfordulhat, hogy gyermekeink a műveletek végzése során, főleg kezdetben -legyen az összeadás-kivonás, számsorfolytatás, szorzás-használják az ujjaikat. Engedjük nekik otthon és az iskolában is! Később maguktól válnak majd meg tőlük.)

Készüljünk együtt az iskolára! - Segítő tanácsok szülőknek

Mint jeleztük is sok figyelem- emlékezet - gondolkodás fejlesztő játék alkalmas az iskolába készülő gyerekek számára is.

Ezeken túl, most néhány olyan fejlesztendő területet ismertetnénk, melyek megfelelő szintű fejlettsége szintén szükséges a problémamentes iskolakezdéshez. (Emlékeztetőül megjegyeznénk, hogy mi az iskolába készülő óvodásokon a hetedik életévüket még a tanévkezdés előtt betöltött gyermekeket értjük.)

E játékok, fejlesztő feladatok leírásával természetesen nem az a célunk, hogy mini iskolásdira kényszerítsük a szülőket és a gyerekeket, csak egy kicsit szeretnénk bemutatni, körbejárni

azon területeket, melyek megfelelő szintű fejlettsége szükséges az eredményes iskolakezdéshez. A hangsúly itt is a játékoságon, az önfelelt szórakozáson kell, hogy legyen!

Téri tájékozódás fejlesztése

Az első osztályos gyermekeknek tisztában kell lenniük a jobb és a bal, valamint az alatt – fölött – között -mögött- mellett-előtt viszonyfogalmakkal. Tisztában kell lenniük nemcsak a saját testükön, hanem térben elhelyezve a tárgyakat, s síkban a feladatlapokon is.

A téri tájékozódás fejlesztésének programját 3 fő szakaszra osztanánk, melyeknek egymás után kell következniük:

1. Téri tájékozódás fejlesztése saját testen, saját testből kiindulva. A gyerekeknek először saját testhatáraikkal, saját testrészeikkel kell tisztában lenniük ahhoz, hogy pld. megértsék a jobb-bal irányokat, s azt papíron (síkban) is felismerjék alkalmazzák.

Ezt leginkább mozgásos játékokkal fejleszthetjük. Gyermekeknek legyenek képesek testrészeik (fej, nyak, váll, törzs, hát, has, mell, derék, lábak-karok, majd később: csukló, könyök, tenyér, kézfej, térd, comb, boka, sarok, talp) utasításra történt megmutatására, majd megnevezésére először saját testükön, majd más testén is.

Ezután következik a saját testből kiindulva a téri irányok fejlesztése kezdetben csak az alatt – fölött -mögött-között és a mellett irányokat gyakoroljuk: Nézz felfelé, fordulj gyorsan a hátad mögé, nézz a lábad elé!.. Használhatunk labdát is: Emeld a labdát a fejed fölé, add át a labdát egyik kezedből a másikba, tedd a labdát a két összezárt sarkad mögé-bokád elé, tedd a labdát az egyik majd a másik válladra, állj terpeszbe, tedd a labdát a két lábad közé, térden menj úgy végig, hogy a labdát e fejed fölött tartod, mindkét keziddel fogod!...

Ebben a szakaszban a leghosszabb időt a jobb-bal kezük, lábuk ismeretének kialakítására kell fordítani (eddig tapasztalataink alapján mondjuk ezt).

Ebben segíthetjük úgy a gyerekeket, hogy amíg még nem ismerik fel biztosan melyik a jobb - bal kezük, addig pld. a jobb kezüket megjelölhetjük, mondjuk egy kis szalaggal átkötjük, vagy a bal kezük fejére egy kis szívecskét rajzolunk.

2. Téri tájékozódás fejlesztése a térben kis tárgyakkal

Ebben a szakaszban a saját testből indulunk ki, majd elvonatkoztatunk, s kis tárgyakat viszonyítunk egymáshoz. Kezdetben használjuk itt is még a kis szalagot vagy a szívecskét.

Először saját testükön kell a jobb- bal stb. irányokat felismerni. Olyan feladatokat adhatunk, hogy emeld fel a bal kezéd, mutasd meg a jobb lábad, fogd meg a bal keziddel a jobb bokádat, vedd a labdát a jobb kezébe, tedd a labdát magad mellé a földre a bal kezéd felőli oldalra!.. Nagyon sokat segít a szalag (szívecske) használata abban is, hogy felismerjék társaik jobb-bal kezét, akkor is, ha egymás mellett állnak, akkor is, ha szembe vannak egymással. (Az a kisgyermek, aki, ha az édesanyja leül vele szembe, s megkéri arra, hogy mutassa meg előbb melyik a saját jobb keze, majd melyik a vele szemben ülő édesanya jobb keze, s határozottan rámutat, az a kisgyermek már kialakult testsémával, biztos téri tájékozódással rendelkezik. Természetesen egy hosszú folyamat eredménye, s nem győzzük

hangsúlyozni, az iskoláskor kezdetére kell kialakulnia. Tehát ezek a játékok nyugodtan lehetnek a nyári szórakozás részei!

Következő lépés mikor már pld. egy kisautó, vagy egy baba, kider figura lesz a kiindulópont, s ehhez viszonyítva kell kis korongokat, golyócskákat pakolni: Tedd az autó elé a golyót, tedd az autóra a golyót, tedd az autó fölé a levegőbe a golyót, tedd az autót két golyó közé, tedd az autó mellé a bal oldalra (a bal kezed föléli oldalra, melyik is a bal kezed?) a golyót!.. Később már ezekre a segítségekre (föle a levegőbe, melyik is a bal kezed) már nem lesz szükség. Mindig kérdezzünk vissza a játékos fejlesztés során a gyerekektől: Hová tetted a golyót? Hol van golyó? Vedd el onnan a golyót! Honnan vetted el a golyót?.. Ez a foglalkozásnak egy nagyon fontos része, mellyel gyakoroltatunk, ellenőrzünk, s a grammatizmust (nyelvtanilag helyes kifejezések) is fejlesztjük.

3. Téri irányok felismerése a síkban

Ez a fejlesztés utolsó, legelvontabb szakasza. Ahhoz, hogy a b -d, p-b betűket, a 6-9 számot meg tudják a gyerekek egymástól különböztetni, hogy írás közben képesek legyenek a vonalközben tájékozódni, tisztában kell lenniük a papíron is a téri irányokkal. Rajzos szinten történik a fejlesztés: Rajzolj a lap közepére egy házat, a ház fölé-pontosan a ház teteje fölé-egy napot, a ház mellé jobb oldalra, (jobb kezed föléli oldalra) egy szál virágot, a ház alá füvet, a napocska mellé bal oldalra egy felhőt!.. S, természetesen számtalan változata lehetséges. Egészen odáig el tudunk jutni a gyerekekkel, hogy képesek lesznek egy írólapon felismerni azt, hogy hol van a közepe, a bal alsó-jobb felső sarka!

A balról-jobbra való haladási irány kialakítása

Amikor olvasunk, amikor írunk akkor balról haladunk jobbra. Olvasási, írási problémák iránytévesztésből is adódhatnak. Ilyenkor előfordulhat, hogy gyermekünk azt olvassa a kép helyett, hogy pék, tú helyett út...

Ezért nagyon fontos, hogy nagycsoportban figyelmet fordítsunk a balról-jobbra való haladási irány kialakítására, megtanítsuk gyermekünknek hol kezdődik-végződik a sor, mi a sor eleje – közepe - vége.

Milyen módon fejleszthetjük-gyakoroltathatjuk ezt eredményesen?

“Sorolvasással”: Az asztalon különböző tárgyakat helyezünk el egy sorba, s megkérjük, hogy az elejétől a végéig-ezt kézmozdulattal is segítjük, rámutatunk az elsőre, s végighúzzuk kezünket az egész soron, az utolsónál is megállunk egy pillanatra- mondja el miket raktunk le sorba egymás után. Kezdetben kérhetjük, hogy ahogy halad mindegyikre mutasson rá. Így rögzítjük nála a haladási irányt.

Sorkirakással: Több kis tárgyat odakészítünk az asztalra, s arra kérjük, rakja őket úgy sorba, ahogyan mondjuk: Első legyen, a sor elején álljon a kék golyó, utána a béka... a végén a kacska. (Ne emlékeztetből kelljen neki, hanem folyamatosan rakhassa, míg mondjuk.) “Olvasd el”, hogyan raktad őket egymás után! Melyikkel kezdted? Melyik következik utána? Melyik az utolsó, a sor végén álló? Nézd csak meg az egeret! Mutass rá! Mi jön az eger után? Nézd még mindig az egeret! Mi van az eger előtt? A béka mi után következik? Keressd meg a nyuszt! Melyik két játék között van a nyuszi? (Kider figurák, kis játékok nagyon jól használhatóak.)

Számlálással: Korongokat rakunk sorba, s megkérjük, hogy számolja meg. Nem mutatjuk, csak megkérjük, hogy kezdje az elején. Itt már alkalmaznia kell a balról-jobbra való haladási irányt. Ezt a fajta feladatot felhasználhatjuk a sorszámnevek gyakorlására is: Mutasd meg melyik az első? Az utolsó az hányadik a sorban? Eleinte közösen számoljunk, így tanítsuk meg neki a sorszámneveket. gyere, keressük meg együtt melyik az ötödik! (Eleinte csak 6-8 korong legyen összesen a sorban.)

”Fessünk együtt a kerítést!”: Nagyon jól használhatóak az írószer boltokban kapható színes pálcikák. Elkezdek egy mintát: piros-kék, piros-kék, piros-kék, s megkérem folytassa tovább, most már neki kell e minta szerint tovább festenie a kerítést! Nehezíthetjük úgy is, hogy három szín váltakozik, illetve két egyforma. egy másik. Miután kirakta olvassa el a sort, majd kérdezzük meg tőle melyik az első, az utolsó, mi jön a piros után, mi van a zöld előtt, mi van a kék és a sárga között...

Rajzoljunk sort! Előrajzoló egy sormintát (kocka, háromszög, vagy virág-gomba-nap, s ezeket kell neki folytatnia tovább. Itt gyakoroltathatjuk a folyamatos haladási irányt oly módon is, hogy mikor a sor végére ér, akkor a következő sort is a bal szélén kell neki kezdenie, s így kell majd szöveget is olvasni!

(További foglalkoztatásra, gyakorlásra - téri tájékozódás, balról-jobbra való haladási irány, sor és oszlop fogalma- ajánljuk: Csabay Katalin: Lexi és Lexi iskolába megy c. foglalkoztató könyveit.)

Hallási megkülönböztető képesség fejlesztése

A hallási figyelem és megkülönböztető képesség (auditív diszkrimináció) megfelelő fejlettsége fontos feltétele az olvasásnak és a helyesírásnak. A gyermekek az olvasás során nemcsak azokat a betűket téveszthetik, cserélhetik össze, amelyek nyomtatott képe nagyon hasonlít (e-é, a-á, b-d, m-n, sz-zs), hanem melyeknek a hangalakja hasonlóan hangzik (k-g, f-v, b-p, s-zs). Nem mindegy, hogy azt kell leírni a tollbamondásba, hogy toboz és nem doboz, vagy sebes és nem zsebes, s ezeket a betűket nemcsak írásban, hanem olvasásban is összecserélhetik, mert hangalakjuk alapján nem tud különbséget tenni köztük. Neki hasonlóan hangzanak, nem, azért mert baj van a hallásával, hanem mert az ún. hallási megkülönböztető képessége nem megfelelően fejlett. (Ha ilyen gyanú felmerül a biztonság kedvéért nem árt először egy orvosi vizsgálat, majd egy logopédiai differenciált diagnosztikai vizsgálat a nevelési tanácsadóban)

Néhány gyakorlat-részben a szülők megnyugtatóására, s természetesen fejlesztő céllal:

Mondd utánam "halandzsául"!

Valójában értelmetlen, szótagokat, betűsorokat kell a gyerekeknek utánam elismételni, kezdetben 2-3, majd egyre hosszabbakat. A két betűs szótagok esetében, néhány bemelegítő gyakorlat után kérhetjük azt gyermekünkötől, hogy próbálja pontosan ugyanúgy mondani, ahogy tőlünk halotta. Kicsit "túlzásokba" eshetünk, a rövid magánhangzós szótagokat (2 és 3 betű esetében) gyorsan, igen röviden ejtve benne a magánhangzót mondjuk, a hosszú magánhangzót tartalmazó szótagot, pedig elnyújtva, hosszan.

Példák:

- av, át, óm, úz, éf, ük, ícs, áf, je, ké, fe, zí, kú, fu, zá, ra, it, rú, üc, ózs, zsü, ep, lí,

- *vát, rit, par, cím, eci, éka, úcsi, ícsu, par, rüik, ürc, véc, kem, ári, széc, csom, möcs, luzs, ruf*
- *kete, geri, kotas, perut, szeki, balkas, fáros, szenyér, piccen, spiccer, kadsem, márgus, feke, botta, úzsdi, lókák, terény, adbul, abdul, badlás, torany,*

Hegyezd a füled!

Hangsor-párokat mondok, s gyermekünknek azt kell eldöntenie, hogy amit hall az teljesen egyforma-e, ugyanazt hallja-e kétszer. Ha egyforma, tapsoljon egyet.

Segíthetünk úgy megértetni vele a feladatot, hogy először értelmes szavakat mondunk: róka-róka, róka-lóka illetve kenyér-kenyér, zseb-seb. Mikor itt már érti a feladatot, indulhatunk az értelmetlen hangsorok irányába. (Ne kezdjük el ezt a játékot nyárnál előbb!)

Példák:

padi-padi, kop-top, rafi-ravi, tami-tari, réjk-rék, gég-gég, pári-páli, mási-masi, tam-tan, cukko-cukko, zsuk-suk, zsému-zsému, kege-keve, vetrit-vetrit, verény-véreny, totem-toten, rokka-roka, dukkó, dukó, hallé-allé, szami, sami,

Ez a játék alkalmas a magánhangzók időtartamának felismertetésére is a következő párok összehasonlításával: *lovas-lóvas, nosza-nósza, csikós-csikós, por-pór, üveg-üveg, tűz-tűz, fút-fút, fut-fut, hol-hól, tol-tol, log-lóg, piros-piros...* (Játszhatjuk ezt a változatot úgy is, hogy arra kérjük, amikor a helyeset, a jót hallja, akkor tapsoljon egyet.)

Találjunk ki együtt szavakat!

A szülő elkezd egy értelmes szót pld telef., s a gyerekeknek kell befejezni. Eleinte úgy adjuk meg a szavakat, hogy csak az utolsó, vagy az utolsó két betű hiányozzon, de aztán ahogy belejönnek, úgy nehezítsük (Az is nehéz, amikor a szavak rövidek, s az utolsó két betű hiányzik!).

- repülőgé, rágógu, cseresz fenyőf, szivárv, helikop, karács, bűgőcsi, állatke, elef, meséskő, testv, nad, templ, med, fark, szemü,

Gondolkodási funkciókat fejlesztő játékok

Több korábban ismertetett játékunknál jeleztük, hogy nagy csoportos óvodásokkal is játszhatóak, most még egyszer kiemelni néhányszor igen fontos területet, melynek megfelelő szintű fejlettsége szükséges az eredményes tanuláshoz.

Analógiás gondolkodás fejlesztése - analógiás sorokon (befejezetlen mondatokon keresztül)

Szeriális (soralkotó) gondolkodás fejlesztése, melyen keresztül a szabályalkotás, szabályfolytatás képességét fejleszthetjük, s erre a matematikában nagy szükség van

- Színes pálcikákból elkezdett sorminták "kerítések" folytatása max. 3-as elem: kék-sárga sárga – sárga - kék

piros - kék- sárga,

- Sorfolytatás szóban: alma-körte alma-körte, macska-egér-elefánt macska-egér-elefánt, kék-sárga-zöld kék-sárga-zöld..

Fogalmi gondolkodás fejlesztése

A nagycsoportos óvodásuknak a következő fogalmakat kell már iskola előtt (tavasszal) ismerni: ember, állat, gyümölcs, szerszám, jármű (közlekedési eszköz, élelmiszer (ennivaló), növények, virágok, játékok. Tudnia kell kérésre felsorolni pld. virágokat, s meg kell tudnia mondani, hogy mi a közös az almában, a banánban, a barackban..

(Ezen gondolkodási funkciók fejlettségének szükségességéről, feladatfajtaokról az előző fejezetben részletesen írtunk!)

Számfogalom előkészítése

Nagyon jól használható a számolási készség fejlesztése, a matematikai műveletek (elvétel, kiegészítés) előkészítése során korongos doboz. Nem árt, ha gyermekünk megismerkedik vele, hiszen az iskolában is fogják majd használni.

Az otthoni foglalkozások során novembertől-márciusig, csak 6-os számkörön belül gyakoroljuk a feladatokat. Márciustól bővíthetjük a számkört 8-ra, majd 10-re.

Számlálás korongsor "olvasásával", kirakással

Kezdetben mi rakjuk az azonos színű korongokat, s neki meg kell számolnia. Ügyeljünk arra, hogy a számlálás során mindig balról haladjon jobbra!

Másik változata mikor arra kérem, hogy ő rakjon ki valamennyi korongot. Ezt később nehezíthetem azzal, hogy ujjaimon mutatom, illetve tapsolom, hogy mennyit kell neki kiraknia.

Műveletek korongokkal

Itt is egyszínű korongokkal dolgozzunk. Előbb kisebb számkörben végezzük a feladatokat. Kérjük azt gyermekünktől, hogy rakjon ki valamennyi - mondjuk 6 korongok az asztalra (vízszintes sorba mindig!), ellenőriztessük le, majd azt kérjük tőle, hogy vegyen el belőle annyit, hogy 3 maradjon. Ezt hívjuk elvételnak. Nehezebb matematikai feladat a kiegészítés. Ekkor azt kérjük: tegyél az asztalra 2 korongot! Ügyes vagy! Tegyél hozzá annyit, hogy összesen 6 legyen! Vigyázz azt is számold bele ami már ott van, azzal együtt legyen 6!

Mindig mindent ellenőriztessünk le vele, ezzel elősegítjük az önellenőrzés képességének kialakulását, amire az iskolában nagy szüksége lesz.

KIS SZEMFÜLES – megfigyelő-képességet és látási emlékezetet fejlesztő játék

Ezt a játékot, melyet kiadványunk melléklete tartalmaz szeretettel ajánljuk az egész család számára, valamint használható az óvodában, s az iskolában is egyaránt.

Játékunkat fekete –fehér formátumban készítettük el. Reméljük a gyerekek szívesen varázsolják a kis kártyákat színessé! Arra kérjük őket, hogy annak érdekében, hogy minél ügyesebbé váljanak a játék során a teljesen egyforma és a nagyon hasonló figurákat ugyanolyanra színezzék ki!

A játék lényegében a Memória játékok elvén alapul. Párokat kell keresni. Nehézzé az teszi, hogy vannak teljesen egyforma és nagyon hasonló formák: van háromszirmú és van négyszirmú virág, van balra és jobbra néző női arc...

Mindenből kettő. Ezért lehet jól összekeverni a kivágott képeket, szabályos sorokba - oszlopokba rendezve elhelyezni hátsó borítójukkal felénk az asztalon, s mindig két képet felfordítani. Ha pár kivehetem, ha nem, akkor visszafordítom, ott marad a helyén, s a következő játékos próbálkozhat. Gyorsíthatjuk úgy a játékot, hogy aki talált egy párt jutalmul még egyszer fordíthat. Az győz, aki a legtöbb párt gyűjtötte össze.

Ez a legnehezebb változata. Kezdetben óvodásokkal játszhatjuk úgy is, hogy összekeverve kiszórjuk a képeket az asztalra, s nekik kell megkeresni a teljesen egyformákat. E játék közben meg is tudjuk beszélni, hogy amik nagyon hasonlítanak egymásra azok miben különböznek egymástól.

E játékunkhoz is kellemes szórakozást kívánunk!

A Boldog Iskolás Évekért Munkaközösség a következő témakörökben vállal előadásokat intézményvezetők, nevelőtestületek, szülői munkaközösségek, civil közösségek felkérésére.

Az előadások ingyenesek, vidéki felkéréseknek is eleget teszünk:

- Az élet első három éve - amit kisgyermekünk fejlődéséről tudnunk kell
- A játék szerepe a gondolkodás fejlesztésében
- Az óvodáskor pszichés jellemzése
- A dyslexia prevenció (megelőzés) lehetőségei az óvodában
- Szülői dilemmák a beiskolázás előtt. Milyen is az iskolaérett gyermek?
- A kisiskoláskor pszichés jellemzői
- "A fiam nem tud olvasni" Az írás és az olvasás zavar tünetei, a segítségnyújtás lehetőségei otthon és az iskolában
- A számolási zavarról szülőknek és pedagógusoknak
- Figyelemzavar otthon és az iskolában
- Meixner –módszerrel a dyslexia ellen
- A tanulási zavarokat korrigáló Sindelar fejlesztő program helye az iskolai mindennapokban
- A tanulási nehézséggel -részképeség zavarral küzdő gyermekek differenciált foglalkoztatásának lehetőségei a tanítási órákon
- Milyen módon, hogyan kérjük számon a tanulási zavarral küzdő gyermekeket?
- Hogyan tanítsuk meg gyermekeinket tanulni?

Munkaközösségünk aktív tagjai:

Bányai Katalin tanítónő -Bezerédj Általános Iskola

Haholt Miklósné óvónő-tanítónő –Általános Iskola Dunakömlőd

Hesser Zoltánné tanítónő –pszichopedagógus –Móra Ferenc Általános Iskola

Jantyik Margit gyógypedagógus-logopédus –Speciális Általános Iskola

Juhászné Papp Piroska tanítónő –Herman Ottó Általános Iskola

Király Gabriella gyógypedagógus –pszichológus –Paks Nevelési Tanácsadója

Kriszt Antalné óvónő –Gyermeksziget Óvoda, Eötvös u.

Kovátsné Udvardi Mária tanítónő –Deák Ferenc Általános Iskola

Lestárné Tavaszi Erzsébet óvónő –Kishegyi úti óvoda

Németh Csilla gyógypedagógus-szurtopedagógus –Paks Nevelési Tanácsadója

Noé Krisztina gyógypedagógus –pszichopedagógus –Paks Nevelési Tanácsadója

Pintérné Tölly Veronika tanítónő –Herman Ottó Általános Iskola

Radnótiné Barna Éva gyógypedagógus-pszichopedagógus-logopédus – Paks Nevelési Tanácsadója

Szathmáriné Bella Ágnes tanítónő –Speciális Általános Iskola

Szépné Varga Szilvia tanítónő-gyógypedagógus –Paks Nevelési Tanácsadója

Tillné Antal Erzsébet tanítónő –Deák Ferenc Általános Iskola

Tyúkosné Haag Erzsébet tanítónő –Móra Ferenc Általános Iskola

Vrábelné Verebes Ágnes óvónő –Kishegyi úti óvoda

Vecsey Tünde gyógypedagógus-logopédus –Paks Nevelési Tanácsadója

Kérjük, segítse azzal munkánkat, hogy kiadványunkat másoknak is kölcsönadja!